

“Allah kimi saptırırsa artık onun için bir yol gösterici yoktur.” (A'râf, 7/186)

“İsterler ki Allah’ın nurunu ağızlarıyla söndürüversinler; ama inkârcılar hoşlanmasalar da Allah nurunu muhakkak tamamlayacak!”(Saff, 61/8)

Hakikat, tarih boyunca kimi zaman inkârla, kimi zaman tahrifle, kimi zaman da daraltıcı yorumlarla karşı karşıya kalmıştır. Kelimeler eğilip bükülmüş, kavramların ufku daraltılmak istenmiştir. Ne var ki ilâhî nur; onu üfleyerek söndürmeye çalışanların tasarrufuna bırakılmayacak kadar köklü ve derindir.

Bugün de benzer bir daraltma çabasının izleriyle karşı karşıyayız. Kavramları bağlamından koparan, kelimeleri kendi dar çerçevesine hapseden bir okuma biçimi; vahyin bütünlüğünü zedeleyen indirgemeci bir söylem üretmektedir. “Bize yalnızca Kur’ân yeter” iddiasıyla sünneti dinin dışına itmeye çalışan bu anlayış, asırlardır ümmetin üzerinde ittifak ettiği bütünlüğü parçalamakta; vahyi, onu açıklayan ve yaşayan rehberden koparmaktadır. Oysa Kur’ân’ın hayata nasıl taşınacağını gösteren en sahih tefsir, Resûlullah’ın (s.a.s.) yaşayışıdır.

Nitekim Kur’ân-ı Kerîm bize şu hakikati de hatırlatır:

Hidayetin Allah’tan olduğu bu açık beyan karşısında bize düşen; kelimeleri hevâya göre eğip bükmek değil, vahyin bütünlüğüne sadakatle sarılmaktır. Tebliğ vazifemizi hakkıyla yerine getirmek; hakikati daraltmak değil, onu geniş ufkuyla ortaya koymaktır.

Bu sayının kalbi; zikrin insan hayatındaki yerini yeniden hatırlatan, unutilan bir yakınlığı diriltten yazıyla atıyor. Dünya telaşı içinde yürürken Allah’ı unutmamayı hatırlatan güçlü bir ses yükseliyor bu sayfalardan.

Zikir; yalnızca namazla sınırlandırılabilir bir kavram değil, aynı zamanda tesbih ile dili, tefekkür ile kalbi ve kulluk şuuru ile hayatı kuşatan ilâhî bir hatırlayıştır. Sözümüz hakikatin tarafındadır; niyetimiz mânâyı hevâ ve heveslere bırakmamak, onu aslî genişliği içinde hatırlatmaktır. Bu çağrıya kulak veren tüm okuyucularımıza muhabbet ve dua ile...

Gayret bizden, tevfik Allah’tandır.

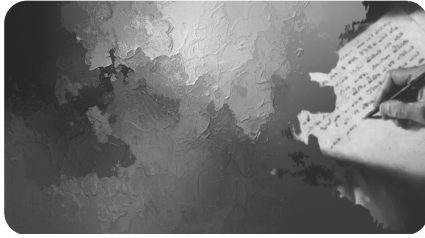
İçindekiler

Zikir Ve Namaz Yakınlığı
Abdullah DEMİRCİOĞLU / 3

Çağrı
Zülcenâheyn / 20

Mektubât-ı Geylâni, 10. Mektup
Mektubât-ı Geylâni, Abdulkâdir Geylâni (k.s)
(Çevirmen: Abdulkâdir Akçicek) / 15

Kalbin Cilası Zikrullah
Abdulkadir Eren / 6

Dünya, İslâm Medeniyetinin Rahmetine Muhtaç

Yusuf EREN / 10

Evlîya'ya Düşmanlık Etme!

Merve GENCO / 12

Eşrefoğlu Rumî'de (k.s) Tevbe Kavramı-2

Dr. Harun ALKAN / 17

İstanbul Gelinliğini Giyerken...

Dursun Gürlek, Kültür Dünyamızdan Manzaralar / 19

Cemil Meriç'e Göre Din ve Türk Toplumu

Tayfur KOZAN / 21

Ebû Hüreyre (r.a.)

Ayşe DEMİRCİOĞLU / 25

Üsve-i Hasene ve Günümüz Gençliği Kuran-ı Kerim'in Örnek Modeli

Burhan DİLEK / 29

Selâmlaşma Sünneti

Nurdan ADAK / 32

Bir Pencereden Göğe Bırakılan Duâ

Perihan SAVAŞ / 34

Helalden Helâka

Vuslat ATALAY / 36

Modern Hadis İnkârcılığı:

Bir Fikir Ayrılığı Değil, Bir Akıl Yanılgısı

Mizan / 38

Bir Âlimden Duâ İstemek

Tufan ATMACA / 40

Yayın Türü: Yaygın Süreli bilgi@muridan.com / www.zuhurdergisi.com **Sahibi:** Yedi Kubbe Sufi Gençlik Eğitim, Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Yayın Yönetmeni: Doç. Dr. Yunus AKYÜREK Editör: Serkan ZEYBEKER **Grafik Tasarım:** Neslihan TOKDEMİR Temsilcilikler: İstanbul 5334747026 / Eskişehir 5353134347 / Bursa 0537 787 58 48 / Belçika :+32 470 10 78 43 **Baskı:** Erkam Yayın San. ve Tic. A.Ş.

ZİKİR VE NAMAZ YAKINLIĞI

Abdullah DEMİRCİOĞLU

Cenâb-ı Allah buyuruyor:

“Onlar ne ticaret ve ne de alışverişin kendilerini Allah’ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamadığı insanlardır. Onlar, kalplerin ve gözlerin korkudan fıldır fıldır döneceği günden korkarlar.”

(Nûr Sûresi, 24/37)

Rabbimiz bizlere kurtuluşumuzun yollarını gösteriyor. Dünyada iken varlığımızı devam ettirebilmemiz için çalışmaya ihtiyaç vardır. Rızkın on parçada dokuz parçasının ticarete olduğu düşünülürse, bunun ne kadar büyük bir nimet olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Dünyada ticareti elinde tutanlar, parmaklarıyla insanları mahkûm etmişlerdir. Ekonomi deyip geçmemek lâzımdır. Canlı olanlar yemeye, içmeye muhtaçtır. Bu, hayatın değişmez kuralıdır. Müslümanlara

doğru, dürüst ticaret yapmaları emredilmiştir. Bunların nebîlerle, şehidlerle ve siddiklarla ahirette beraber olacakları unutulmamalıdır.

Müşerref olduğumuz İslâm’la hâlimize ne kadar hamd etsek azdır. Ticaret ahlâkı bozulmakta, her geçen gün daha da zayıflamaktadır. Sadece ticaret ahlâkı değil, her şey bozulmaktadır. İnsanlığın kurtuluşu ve saadeti ancak ve ancak İslâm’dadır.

İşte bu keşmekeşliğin çaresini Cenâb-ı Allah açıklıyor. Böyle hayati önemi olan ticaret yapılırken bile sâlih Müslümanlar Allah’ı unutmazlar; O’nu zikrederler. Zikir, göklere açılan en büyük kapıdır. **“Ve le zikrullahi ekber”**(Ankebût Sûresi, 29/45) buyurulmuştur. Allah’ı zikretmek en büyüktür. Bu kelâmdan daha doğru hiçbir şey yoktur.

Ticaretle uğraşırken namaz vakti gelince hemen namazlarını kılarlar; tembel tembel oturup da mü-

nafilelere benzemezler. Zikir her hâlükârda yapılabılır. Bir söz vardır: “El kârda, dil yârda.” Yani eli işte, ticaret ve benzeri şeylerle meşgul olurken bile gönül yâr ile, dost ile, yani Allah (c.c) ile olur. O’nun zikirle, O’nunla beraberdir. **“Nereye dönerseniz Allah oradadır”**

(Bakara Sûresi, 2/115) ve **“O Allah, size şah damarınızdan daha yakındır”**(Kâf Sûresi, 50/16) ayetlerini tefekkür edelim.

Yine Rabbimiz buyurur:

“O mü’minler ki; ayakta iken, otururken ve yanları üzerine yattıklarında Allah’ı zikrederler.” (Âl-i

İmrân Sûresi, 3/191)

Allah’ı zikretmek, namaz kılmak ve zekât vermekle emrolunmaktayız. Buradan anlaşılacağı üzere zikretmekle namaz kılmak ayrı şeylerdir. Bir takım kimselerin, “Kur’an’da veya hadislerde zikir yoktur” yahut “Kur’an’da geçen zikir namazdır” şeklindeki iddiaları asla doğru değildir. Zira ayette açıkça **“zikirden ve namazdan alıkoymaz”**(Nûr Sûresi, 24/37) buyrulmakta; böylece zikir ile namazın ayrı ibadetler olduğu bildirilmektedir.

Namaz, belli erkânlarla yapılan bir ibadettir. İçinde ve dışındaki farzları olan bir ibadettir. Hastalık ve özür hâlleri hariç olmak üzere, **“Yanları üzerine yatarak”** kılınan bir namaz dinde yoktur. Ne hadislerde ne de ayetlerde böyle bir ibadet şekli vardır. Gerçek muttaki, ihlâs sahibi âlim ve fukahadan da böyle bir beyan gelmemiştir.

Diğer taraftan içkinin yasak oluşundaki hikmetler bildirilirken, **“O içki sizi namazdan ve Allah’ı zikretmekten alıkor”**(Mâide Sûresi, 5/91) buyrulurken bu mesele açıklığa kavuşturulmuştur.

Ayrıca bu ayette **“Ricâlûn lâ tulhihim”**(Nûr Sûresi, 24/37) buyrulmaktadır. Ayette geçen **ricâl** kelimesi,

recûl kelimesinin çoğuludur. Arapçada **recûl** bir erkek, **ricâl** ise erkekler demektir. Türkçemizde bunu “er kişiler, sözünün eri insanlar” şeklinde ifade ederiz.

Kur’an-ı Kerim’de **“Ricâlûn sadakû va’dehu”** (Ahzâb Sûresi, 33/23) ayetinde de dimdik duran, sözünün eri kimseler kastedilir. Her dilin ayrı bir özelliği vardır. Burada kadın manasına gelen **imre’etün** veya **nisve-tün** kelimelerinin kullanılmamış olması; kadınların dışlandığı, önemsenmediği ya da bu emirlerle mükellef olmadıkları anlamına gelmez. Bu, dilin kendi özelliğidir. Yoksa kadınlara hakaret veya aşağılama söz konusu değildir.

Rabbimiz, insanları ve cinleri bir erkek ve bir dişiden yarattığını ve üstünlüğün ancak takvada olduğunu beyan etmiştir. Resûlullah (s.a.s) de insanların bir tarağın dişleri gibi eşit olduğunu, ne Acem’in Arap’a ne de başkalarının diğerlerine üstünlüğü olmadığını bildirmiştir.

Son zamanlarda fitnelerin artması, dağı taşı tutması sebebiyle, ortaya çıkan bazı türedilerin ortaya attıkları kadınlara hakaret eden, onları aşağılayan hadisleri çıkarıp atalım şeklinde safsataları olmuştur.

Hiç şüphesiz kadın ile erkek yaratılış bakımından farklıdır. **“Leyse’z-zekeru kel unsâ”**(Âl-i İmrân Sûresi, 3/36); erkek kadın gibi değildir buyrulmuştur. Kadının anne olması hasebiyle merhamet duygusu daha fazladır. Bu ve benzeri hikmetler sebebiyle dinde bazı hükümlerde farklılıklar vardır; şahitlikte, mirasta olduğu gibi. “Niçin böyledir, şöyle olsaydı daha iyi olmaz mıydı?” şeklindeki itirazlara hiç kimsenin hakkı yoktur. Bunlar Cenâb-ı Allah’ın kanunlarıdır. Onlara itiraz etmek bir yana, alay etmek mü’mini dinden çıkarır; inkâr eden kâfirlerin ise küfrünü artırır, azaplarını katmerli hâle getirir.

Gerek ayetlerde gerek hadislerde kusur aranma-

malıdır. Öncekilerden bunu yapanlar oldu; hepsi çok acı mağlubiyetler aldılar. O günlerden bugüne kadar yapanlar ve bundan sonra yapacak olanlar da aynı acı akıbetlere uğrayacaklardır.

Benim burada ifade etmek istediğim, Müslümanları uyarmak ve uyandırmaktır. Tehlike kapıların eşiklerine kadar gelmiş ve dayanmıştır. Bu tehlikelerden kendimizi, ailemizi, eşimizi ve dostumuzu kurtarmaya çalışalım.

Yani, yakıtı insanlar ve taşlar olan Cehennem ateşi vardır. Bu ateşin bekçileri "ğılâz ve şidâd" olarak vasıflandırılmıştır. Onlar korkunç, şiddetli, Cenâb-ı Allah'a asla karşı gelmeyen ve O'nun emirlerini olduğu gibi yerine getiren azap melekleridir.

Anlatalım, konuşalım, yazalım, çizelim; nasihatler edelim, dersler verelim. Müslüman, kâfirleri sevmeyiz ve sevmez; onları dost edinmeyiz. Kâfirlerin güvenilirlikleri yoktur ve sakattır. Fakat onları insan oldukları için, ahiretin ve cehennemin ebedi olduğunu bildiğimiz için acırız. İmana gelmelerini isteriz. İnkârdan imana gelip ebedi ahiret yurdunda acı çekmemelerini arzu ederiz.

İslâmi tebliğ vazifesini zamana ve zemine göre hikmet ve mev'ize-i hasene ile yaparız. Resûlullah (s.a.s) buyurur ki: **"Senin vesilenle Allah Azze ve Celle'nin bir kişiyi hidayete erdirmesi, senin için güneşin üzerine doğduğu ve battığı her şeyden daha hayırlıdır."** (Taberânî, el-Mu'cem-ul Kebir. 1, 315)

Her şeyden daha hayırlıdır... Mükâfat işte budur. Bu, büyük bir müjdedir; böyle bir müjdeye nail olmak ne büyük bir bahtiyarlıktır, ne büyük bir onurdur. Resûlullah (s.a.s), bu gayret içinde olmuştur. Bununla da bizlere ve onlara da acıdığını, bundan kurtulmaları için İslâm'ı anlatmayı ümmetine emretmiştir. Sözün güzelliğine ve büyüklüğüne bakınız: **"Güneşin üzerine doğduğu ve battığı her şeyden daha hayırlı..."**

Yine Resûlullah (s.a.s)'in, Hz. Ali (r.a)'a buyurduğu gibi:

"Ya Ali! Senin vasıtanla bir kişinin hidayette olması, vadiler dolusu siyah tüylü develerden daha

hayırlıdır." (Buhârî, Cihâd, 102; Müslim, Fezâilü's-Sahâbe, 34) Siyah tüylü, bakımlı develer kıymetli, değerli maddi varlıklar olup, hidayetine sebep olunduğu için alınacak sevabın ne kadar büyük olacağını varın siz hesap edin. Her iki hadisi şerifi hidayete sebep olanlara böyle müjdeler varken, hidayette olan müminlere, sözleriyle, yazılarıyla bâtılı anlatıp onların dalaletе düşmelerine sebep olanlara neler neler olacaktır bir düşünelim. Resûl-i müctebâ (s.a.s) haber vermişti; fitneler, inkârlar ve zulümler ortaya çıkacak, fitneler birbirini kovalayacak ve kıyamet yaklaşacaktır. Dünyanın sonlarına doğru bunlar meydana gelecektir. "Vehn" hastalığı ortaya çıkacak; Müslümanlar sayıca çok olmalarına rağmen suyun üstünde sürüklenen çer-çöp gibi olacaklardır.

İşte hadis, Sevban (r.a)'dan nakledilmiştir:

"Diğer milletler, sofraya yemek için üşüşen insanlar gibi sizin üzerinize üşüşeceklerdir."

Bunun üzerine sahabiler hayret ederek sordular:

"Ya Resûlallah! O gün sayımız çok mu olacak, yoksa azınlıkta mı olacağız?"

Efendimiz (s.a.s) buyurdu:

"Hayır, bilakis o gün sayınız çok olacak. Fakat siz, selin önündeki çer-çöp gibi olacaksınız. Allah, düşmanlarınızın kalbinden sizin korkunuzu silecek; sizin kalbinize de vehn verecektir."

Bunun üzerine sahabilerden biri sordu:

"Vehn nedir, ya Resûlallah?"

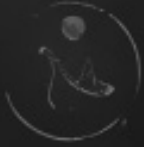
O (s.a.s) da buyurdu ki:

"Dünya sevgisi ve ölümü sevmemek, ondan nefret etmek." (Ebû Dâvûd, Melâhim, 5 no: 4297)

Ehl-i küfüre güvenilir mi? Kat'iyyen, kat'iyyen, kat'iyyen... Asla güvenilirmez. Çünkü Rabbimiz (c.c) onlara güvenilmeyeceğini bizlere haber vermiştir. Müminlerle kâfirleri kıyas ederken, onların kendilerine bırakılan emanetleri -az olsun çok olsun- sahiplerine geri vermediklerini bildirir. Hâlbuki mü'minler, kendilerine bırakılan emanetleri ne kadar çok olursa olsun, eksiksiz ve olduğu gibi sahiplerine geri verdikleri bildirilmektedir. Onlara duyulan güvensizlik yalnızca bundan ibaret değildir. Kalplerinde gizledikleri gayz, kin ve öfkeleri de vardır. Açığa çıkarmazlar, zamanı ve zemini beklerler.

Abdulkadir Eren

Kalbin Cilası Zikrullah

Zikir; Arapça kökenli olup hatırlama, anma anlamlarına gelen bir kelimedir. Sufilerden bir kısmı zikri, "Elest Bezmi"ndeki ahdi hatırlamak olarak ifade etmişlerdir. Zikir ve fikir birbirleriyle ilişkili iki terimdir. Atalarımız bu minvalde, "Dervişin fikri neyse, zikri de odur," demişlerdir. Fikir zihnen; zikir ise ilk önce dille, sonra kalp, gönül ve bütün azalar ile olan bir eylemdir.

Ebu Abdurrahman es-Sülemî, zikri fikirden üstün görmüştür. Çünkü zikir, Hakk Teâlâ'ya da izafe edilen bir vasıftır. Kur'an'da: **"Beni zikrediniz ki, Ben de sizi zikredeyim."** (el-Bakara, 2/152) buyrulmaktadır. Fikir ise Allah'a izafe edilen bir vasıf değildir. Allah'a izafe edilen bir şey, elbette sadece insanlara izafe edilen şeyden üstündür.

Gafil olma Nâciyâ,
Hakk'ı zikret daima.
Seni zikreder Hüdâ,
Allah Allah dedikçe.

Kâinata baktığımızda canlı, cansız zannettiğimiz her şeyin kendince bir zikri vardır. **"Göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'ı tesbih etmiştir. O, Aziz'dir, Hakîm'dir."** (Hadîd, 57/1). Her mahlukatın kendi lisaniyla bir zikri vardır. Hassaten seher vakitlerinde duyduğumuz güvercinlerin "Hû Hû" zikirlerini dinlemeyen yoktur. Dağların, taşların, esen rüzgârların, kıyıları vuran dalgaların bir zikri vardır. Yunus Emre'nin "Sordum Sarı Çiçeğe" ilahisini bu tefekkürle okuduğumuzda, onların zikrini kalp kulağıyla duyduğunu fark ederiz.

Mürşidim Abdullah Demircioğlu Efendi Hazretleri'nin bu minvalde şu mısralarına gönül verelim:

Bilmez misin dağda kuşlar,
Hakk'ı zikretmeye başlar,
Secdeye gelir ağaçlar,
Zikir yolunu tutar ol.

Zikirle salınır ağaçlar,
Dağlar taşlar ve yamaçlar,
Mürîd muradı amaçlar,
Zikir yolunu tutar ol.

Büyük mutasavvıflardan Aziz Mahmud Hüdayi Hazretleri, üstadı Üftade Hazretlerinin "Bana dağlardan çiçek toplayınız" emri üzerine, ancak kurumuş bir çiçeği mürşidine sunabilmiştir. Şeyhinin, "Neden bu çiçeği getirdin?" sorusu üzerine de şu kalpleri titreten cevabı vermiştir: "Efendim, hangi çiçeğe elimi uzattıysam Cenab-ı Hakk'ı zikrederken buldum. Ancak bu çiçek kurumuştur (zikri kesilmişti), o yüzden bunu getirdim."

İşte kâinattaki her şeyin zikri var da, eşref-i mahlûkat olarak yaratılan insanın da bir zikri olmaz mı? Tabii ki vardır. Yüce Yaratanımız, maksudumuz, rızasını ve sevgisini talep ettiğimiz Allah'ımız bizlere Kur'an'da birçok yerde kendisini zikretmemizi emretmektedir:

"Ey iman edenler, Allah'ı çokça zikredin." (Ahzab

Suresi, 41)

"Allah'ı çok zikret ve gece gündüz O'nu tesbih et." (Âl-i İmran Suresi, 41)

İki cihan serveri, Fahr-i Kâinat ve Eşref-i Mahlûkat, canımız Peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa (s.a.s) Efendimiz de birçok hadis-i şerifte Cenab-ı Hakk'ı zikretmenin öneminden hem bahsetmiş hem de her halinde Cenab-ı Hakk'ı zikretmiştir:

"Cennet ehli, başka hiçbir şeye değil, sadece dünyada Allâh'ı zikretmeksizin geçirmiş oldukları anlara hasret ve nedamet duyarlar!" (Heysemî, X, 73-74)

"Kulum beni bir toplulukta anarsa ben de onu daha hayırlı bir toplulukta anarım." (Buhârî, Tefsir, 15, 43)

"Zikreden kimse ile zikretmeyen kimse diri ile ölü gibidir." (Buhârî, Da'avât, 67)

"Size amellerinizin en hayırlısını haber vereyim mi? Allah'ı zikretmek..." (Tirmizî, Deavat, 6)

Tekrar mürşidimize gönül verelim:

Peygamber hiç zikretmedi mi?
Delil Kur'an'dır yetmez mi?
Mümin yolunda gitmez mi?
Zikir yolunu tutar ol.

Bizim bu dünyadaki asıl amacımız Cenab-ı Hakk'ın rızasını kazanmak ve şu dünya imtihanından hayırlısıyla geçebilmektir. "İlâhî ente maksûdî ve rızâke ve likâike matlûbî. Âtinî mahabbeteke ve ma'rifeteke." "Allah'ım! Benim maksadım Sensin. Aradığım (talep ettiğim) Senin rızan ve Senin likan (Sana kavuşmak, cemalini görmek)tir. Bana sevgini ve marifetini (Seni hakkıyla tanımayı) ihsan eyle." İşte bu gayemize bizi en hızlı ulaştıracak olan da zikrullahıdır.

Meşayih-i Kiram Efendilerimiz de Kur'an ve sünnet manevi denizinden aldıkları bu feyz-i ilahi ile tasavvuf yolunu tesis etmişlerdir. Taliplileri de bireysel olarak yapılan günlük zikirler ve toplu olarak yapılan Hatme-i Hâcegân metotlarını kullanarak terbiye etmişler, müridlerini muradlarına erdirmişlerdir.

Pirimiz Gavs'ul A'zam, Bâzû'l-Eşheb, Sultan-ul-Evliya Abdulkadir Geylani'ye (k.s) göre zikir sadece dil ile değil, dil ve kalp birlikteliği ile yapılmalıdır. Kendisi şöyle buyurur:

"Asıl Allah'ı zikir kalple olur. Kalbi ile Allah'ı zikreden, Allah'ı zikretmiş olur. Kalbi bırakıp yalnız dille Allah'ı zikreden, Allah'ı zikretmiş sayılmaz. Dil kalbin yavrusudur; yavru, anaya uyar. Zikir, kalbin gıdasıdır. Kalbin zikirsiz kalması, bedenın susuz ve havasız kalması gibidir. Hakikî zikir, dilin söylediğini kalbin tasdik etmesidir. Dil ile söyleyip kalp başka yerde olursa bu eksik bir zikirdir."

Duramaz lisanım, der Allah Allah.
Cismimde canım, der Allah Allah.
Çeşmim kulağım, destim ayağım,

Yüzüm yanağım, der Allah Allah.

Dişim dudağım, sadrım dimağım,
Lahmimde yağım, der Allah Allah.

Hem ustühânım, damarda kanım,
Daim canânım, der Allah Allah.

Aşk oldu kısmım, zikir oldu resmim,

Ecza-i cismim, der Allah Allah.

Etme Kuddusi, gayr ile üns'i,
Allah enisi, der Allah Allah.

Şah-ı Nakşibend Hazretleri ise zikri daim üzere olmak gerektiğinden bahsetmiştir: "Zikir, gafletin giderilmesidir. Gaflet giderildiğinde, sussan bile zikir hâlinde sayılırsın... Zikrin hakikati, gaflet meydanından müşahede fezasına çıkmaktır."

Necmeddini Kübra (k.s) Hazretleri, her nefeste zikrettiğimiz bilinci içerisinde olmamız gerektiğine vurgu yapmıştır: "Canlıların alıp verdiği her nefes onların zikri olarak kabul edilmiştir; çıkan ve giren her solukta Allah'ın ismi vardır. Bu da 'He' sesidir. İnen 'He'nin kaynağı arş, çıkan 'He'nin kaynağı kalptir."

Mevlana Celaleddin Rumi (k.s) Hazretleri de zikirda kalp-dil birlikteliğinin maksada ulaştıracağını ifade etmiştir: "Ağızla,

dille, duymadan, düşünmeden (papağan gibi) edilen zikir, noksan bir hayaldir. Padişahça, yani cân u gönülden, hayranlık duyarak yapılan zikir ise sözlerden de, kelimelerden de âzâdedir... Ey O'nu bulamadan, sadece O'nun adını yeterli bulan kişi! «Hû» kadehinden içmeden, nasıl olur da benlik arzularından kurtulabilirsin?"

Eşrefoğlu Rumi (k.s) Hazretlerine göre zikir ise; gönülde muhabbetullah bitirir, gönülden Allah'tan gayrının muhabbetini hep giderir. Şeytanın vesveselerini keser ve şeytanı avare eyler. İmanı muhkem eyler. Gönül pasını giderir. Gönül nurlandırır, ziyalandırır, aydın eder ve diriltir.

Zikrullah, üç merteye üzerinedir:

1.Dil ile dir ki, gönül ondan gafildir. Bu, avamın zikridir.

2.Hem dil hem de gönül ile dir. Bu, havassın zikridir.

3.Hem dil hem gönül hem de bütün uzuvlarıdır. Bu, hassü'l-havassın (seçkinlerin seçkininin) zikridir.

Cân yine bülbül oldu, hâr açılıp gül oldu.

Göz kulak oldu her yer, her ne ki vâ ol oldu.

Uyandı çün nâr-ı aşk, kayna-
dı ebhâr-ı aşk,

Her yanaya çağlayıp aktı
gözüm sel oldu.

Gönül ol bahre daldı, dilim
tutuldu kaldı,

Girdim anın zikrine, a'zâla-
rım dil oldu.

Ferhad bugün ben oldum,
varlık dağını deldim,

Şirin'ime varmaya, her câni-
bim yol oldu.

Geç âk ile kâradan, halkı bı-
rak aradan,

Niyâzî dön buradan, durma
sana gel oldu.

Hadis-i şerifte buyrulduğu üzere: **“Şüphesiz ki her şeye cila verecek bir alet var, kalbin cilası ise zikrullahtır.”**(Beyhakî, Şu'abü'l-İmân, c.1, s. 396) Zikreden kalp sonunda ayna gibi Hakk'ın nurunu gösterir.

İşit bu Sezâî'den, ne gördü Fenâî'den,
Dost vechini gösterdi mir'ât-ı mücellâde.

İmam Şa'rani ise huşu halinin zikirden gelen varidat için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu durumda gelen varidatın bir anda vereceği fayda, 30 senede elde edilebilen mücahede ve riyazattan daha çoktur. Zikrin oluşturduğu manevi harareti muhafaza etmek adına, hemen ardından soğuk su içilmemesini tavsiye eder. Gerçek manada Allah'ı zikreden kişinin her şeyi unutacağını, sadece Allah'la birlikte olacağını söyler. Keşf erbabının müşahade ettiği gibi kâinattaki varlıkların zikrine şahit olur. Hatta Şa'rani bu durumu bir defasında, akşam namazı ile gecenin ilk üçte biri bitinceye kadar “hakkal yakın” yaşamış; bütün kâinatın yüksek sesle zikrettiğini duymuş,

aklından endişe etmiş, Cenab-ı Hakk'ın lütfuyla bu halden sükûnete ermiş ve normal haline rücu etmiştir.

Evliyaullah'ın sözlerine ve şiirlerine baktığımızda zikir hakkında hep benzer şeylerden bahsetmişler, benzer müşahadelere ermişlerdir.

Cenab-ı Hak'tan bu sırlara erişebilmeyi, kendisini Hakkıyla zikredenler gibi zikredebilmeyi, ihsan derecesinde yaşayıp Cemalullah'a erişebilmeyi, Resulullah Efendimize cennette komşu olabilmeyi niyaz ederim.

“Allah'ım! Seni zikretmek, nimetlerine şükretmek ve Sana en güzel biçimde ibadet etmek konusunda bana yardım et.”(İbn Huzeyme, Dua, No:751)

DÜNYA, İSLÂM MEDENİYETİNİN RAHMETİNE MUHTAÇ

Yusuf Eren

Kur'ân ve Sünnet'in inşa ettiği insan, gerçek medeniyetin umudu olabilir mi?

Bugün bütün insanlık, adalet, merhamet ve hikmet üzerine kurulu bir medeniyete derin bir hasret duymaktadır. Bu hasretin adı, İslâm medeniyetidir. Batı medeniyeti diye takdim edilen yapı ise, insanı merkeze aldığını iddia ederken insanı yozlaştıran, tüketen ve yalnızlaştıran bir noktaya gelmiş, ciddi bir anlam ve ahlak krizine girmiştir.

İslâm medeniyetinin temel kaynağı olan Kur'ân-ı Kerîm ise asırlardır yalnızca mü'minlerin değil, onu ilmî bir merakla inceleyen pek çok gayrimüslim düşündürün, dil bilimcinin ve akademisyenin de hayretini celbetmiştir. Kur'ân, okunup geçilen bir metin değil; okuyanı, dinleyeni ve üzerinde düşüneni dönüştüren bir hitaptır.

Yıllar önce Belçika'dan bir üniversite öğrenci guru-bu, başlarında hocalarıyla birlikte İstanbul'a gelmişti. İçlerinden tanış olduğum bir kardeşimiz, konusunun tasavvuf ve dergâhlar olduğu bir programa dâhil olmak istediklerini ve yardımcı olmamı rica etti. Memnuniyetle kabul ettim. Fatih Karagömrük'te, gerçek-

ten çok güzel bir buluşma oldu. Grupta Hristiyan olanlar çoğunlukta idi; fakat başlarında bulunan akademisyen hocaları Flemenk asıllı bir Müslümandı.

Ben dilim döndüğünce İslâm'ı ve tasavvufun inceliklerini anlatırken, hocamız da zaman zaman ayetleri Arapçasıyla okuyarak katkıda bulunuyordu. Bu hâl hem beni memnun etti hem de meraklandırdı. Dayanamadım, "Hocam, nasıl Müslüman oldunuz?" diye sordum. Verdiği cevap, doğrusu, insanın kolay kolay unutacağı bir cevap değildi.

"Ben bir dil bilimciyim," dedi. "Kur'ân'ı tamamen akademik bir mesafeyle incelemeye başladım. Fakat metnin dil yapısı, üslup bütünlüğü, anlam ile ritim arasındaki kusursuz uyum beni kısa sürede şuna ikna etti: Bu, bir insan kelâmı olamaz." Gözleri dolmuştu. Kur'ân karşısında adeta büyüldüğünü ve bu tecrübenin onu İslâm'a yönelttiğini anlattı. Böyle örnekler elbette çoktur; fakat insan bizzat tanık olunca etkisi çok daha derin oluyor.

Benzer bir hâle, başka bir zamanda yine şahit oldum. Kırklı yaşlarında, uzun yıllar ateist bir dünya

görüşünü benimsemiş entelektüel bir kardeşimizin dönüşüm hikâyesi de bunun çarpıcı bir örneğidir. Kızım beş yaşlarındayken, İstanbul Beykoz'da bir dergâha bendir ve ritim dersine götürüyordum. Çocuklar dersteyken, benim gibi kızını kursa getiren bir kardeşimizle dergâhın geniş bahçesinde çay eşliğinde sohbet daldık. Sohbet ilerledikçe, kendisinin daha önce ateist olduğunu ve on yıldır İslâm'la müşerref bulunduğunu anlattı.

Sosyalizm üzerine yaptığı okumalar sırasında, bu ideolojinin Doğu toplumlarında neden İslâm karşısında kalıcı bir karşılık bulamadığını sorgulamış. Bu sorunun cevabını bulmak için İslâm'ı kendi kaynaklarından okumaya karar vermiş. Bir tefsir-meal kitabı almış ve o günkü hayat tarzını da yansıtan bir hâl üzere, elinde şarap kadehiyle okumaya başlamış. Fakat daha Fâtîha Sûresi'ni bitirmeden iç dünyasında derin bir sarsıntı yaşamış. Farkında olmadan kadehi bir kenara bırakıp toparlandığını, Kur'ân'la kurduğu bağın o andan sonra bambaşka bir derinliğe ulaştığını anlattı. Bir hafta boyunca neredeyse aralıksız okumuş.

Bu dönüşüm önce kendisini, ardından eşini etkilemiş. Eşi de İslâm'ı kabul etmiş. Ailesinden ve çevresinden ciddi tepkiler görmüşler, hatta bir süre dışlanmışlar. Buna rağmen bugün, imkânı ölçüsünde İslâmî hayatı yaşamaya, beş vakit namazını eda etmeye gayret ettiğini; anlamakta zorlandığı meselelerde ilim ehline danıştığını özellikle vurguladı.

Bütün bu örnekler bize şunu açıkça gösteriyor: Kur'ân, insana dışarıdan bir kalıp dayatan bir ideoloji değildir. Fıtrata seslenir, aklı ikna eder, kalbi arındırır. Bu yüzden İslâm, teorik bir sistemden ibaret değil; yaşanan ve yaşatılan bir hakikattir.

Resûlullah Efendimiz'in (s.a.s) hayatında Kur'ân, soyut bir metin değil; yaşayan bir ahlâk olarak tecelli etmiştir. Hz. Âişe'nin (r.anha) ifadesiyle: **"Onun ahlâkı Kur'ân'dı."**(Sahih-i Müslim, Salâtü'l-Müsâfirin, 139 (Hadis No: 746). Ayrıca bkz. Müsned-i Ahmed, VI, 91; Sünen-i Nesâî, Kıyâ-mü'l-Leyl, 10.) Kur'ân ve Sünnet merkezli İslâm medeniyeti, ilimle irfanı ayırmamış; akli vahyin, gücü merhametin, bilgiyi hikmetin dışına taşırmamıştır. Bağdat,

Kurtuba, Semerkand ve İstanbul bu anlayışın tarih sahnesindeki canlı örnekleridir.

Ancak şunu da unutmamak gerekir: Medeniyetler, önce insanla kurulur. Toplumun ihyası, bireyin inşasıyla başlar. İşte bu noktada asırlardır dergâhların üstlendiği tarihî misyon son derece kıymetlidir. Dergâhlar; insanı dıştan şekillendiren değil, içten olgunlaştıran mekânlar olmuştur. Nefsi terbiye etmeyi, ahlâkı güzelleştirmeyi, kalbi diri tutmayı hedeflemiştir.

Resûlullah Efendimiz (s.a.s), **"Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim"**(Bkz. Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 8; Müsned-i Ahmed, II, 381.) buyururken, aslında bir medeniyetin hangi temel üzerine yükseleceğini de açıkça ortaya koyuyordu. Onun sünnetinde ibadet, ahlâk ve toplumsal düzen birbirinden kopuk değildir. Zikirle diri tutulan kalp, adaletle düzenlenen hayat ve merhametle kuşatılan insan, İslâm medeniyetinin asıl mimarıdır.

Pir Abdülkadir Geylânî (k.s), Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (k.s), Yunus Emre (k.s) gibi gönül sultanları; kılcıkla değil, hâl ile insan yetiştirmiştir. Anadolu irfanı dediğimiz şey tam da budur: İlimle yoğrulmuş hikmet, edep ile beslenen marifet. Yunus'un dili sade ama derindi; Mevlânâ'nın çağrısı kapsayıcı ama tavizsizdi; Abdülkadir Geylânî'nin terbiyesi sert ama şefkatliydi.

Tasavvuf, insanı hayattan koparmaz; aksine hayatın içine ahlâk katar. Zikir ise sadece dilde kalan bir tekrar değil; kalbi diri tutan, insanı her an Hakk'ın huzurunda olduğunu idrak etmeye çağıran bir terbiyedir. İnsan zikrettikçe Hakk'ı görüyor gibi yaşama şuuruna adım adım yaklaşır.

Bugün yeniden adaletli, merhametli ve hikmetli bir toplumdan söz edeceksek; önce bu iç terbiyeyi, bu kemâlât yolculuğunu hatırlamak zorundayız. Kur'ân, çağları aşan ilâhî hitabıyla hâlâ insanı, kalbi ve medeniyeti birlikte inşa etmeye devam ediyor. Mesele, bu hitaba kulak verecek bir gönül açıklığını yeniden kuşanabilmektir.

Merve Genco

EVLIYA'YA DÜŞMANLIK ETME!

Velî, sözlükte “yardım eden, koruyan, yardım edilen, korunan, dost, himaye eden” anlamlarına gelir. Kelimenin çoğulu olan evliyâ, Türkçede tekil anlamda da kullanılır. Bir kavram olarak “Evliyâ”, sadece menkıbelerde geçen bir halk anlatısı değil, kökleri bizzat Kur’ân-ı Kerîm’in derinliklerine uzanan ilâhî bir hakikattir. Kur’ân, “Velî” kelimesini hem Allah Teâlâ’nın bir sıfatı olarak hem de O’nun seçkin kulları için bir mertebe olarak zikreder. Rabbimiz, bu dostluğun mahiyetini ve bu makama erenlerin dokunulmazlığını şu ayetlerle ilan etmiştir:

“Bilesiniz ki Allah dostlarına asla korku yoktur; onlar üzüntü de çekmeyecekler. Onlar ki, iman etmişler ve takvâya ermişlerdir, işte onlara hem bu dünya hayatında hem de âhirette müjdeler olsun! Allah’ın sözlerinde değişme olmaz; (öyleyse) en büyük kazanç budur.”(Yunus Suresi, 62-64)

Bu ayetler, “Velî” kavramının iki temel şartını ortaya koyar: Tahkiki bir iman ve sarsılmaz bir takva. Bu iki kanada sahip olan kul, Allah’ın özel himayesine (velâyetine) girer. Allah bir kulu dost edindiğinde ise, o kul artık sadece kendi adına değil, adeta o ilâhî himayenin gölgesinde yürümeye başlar. Bu himayenin ve yakınlığın ne boyuta ulaştığını, Sahih-i Buhârî’nin “Kitâbu’r-Rikâk” (Kalbi İncelten Hadisler) bölümünde yer alan o muazzam Hadis-i Kudsi’de görmekteyiz. Rabbimiz şöyle buyurur:

“Kim benim bir velî kuluma (dostuma) düşmanlık ederse, ben de ona harp ilân ederim. Kulum, kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli bir şeyle bana yaklaşamaz. Kulum nafil ibadetlerle

de bana yaklaştırmaya devam eder, tâ ki ben onu severim. (Sevince de) artık onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benden isterse muhakkak ona (istediğini) veririm. Bana sığınırca muhakkak onu korur ve kollarım...” (Buhârî, Rikâk, 38)

Bu hadis, tasavvuf literatüründe “Hadis-i Nevâfil” (Nafiler Hadisi) olarak bilinir ve fenâfillâh (Allah’ta

fânî olmak) ile bekâbillâh (Allah ile bâkî kalmak) makamlarının en büyük şer’î delili kabul edilir. Buradaki “kulağı, gözü, eli, ayağı olurum” ifadesi, Mücessime veya Şia-Hululîyye’nin iddia ettiği gibi kulun hâşâ Allah olması değil, kulun bütün varlığıyla ilâhî iradenin emrine girmesidir.

İslâm âlimleri bu durumu şöyle detaylandırır: Artık o kul, adeta ilâhî iradenin kontrolündedir. Allah’ın (c.c) razı olmadığı hiçbir şeye bakmaz, hiçbir batılı dinlemez ve hiçbir harama el uzatmaz. O’nun tüm azaları ilâhî rızanın süzgecinden geçer. Kulun duyuları ilâhî bir nura kavuşur; sıradan insanların göremediği hikmetleri görür, duyamadığı hakikatleri duyar. Buna Peygamber Efendimizin (s.a.s), **“Müminin ferasetinden sakının, çünkü o Allah’ın (c.c) nuruyla bakar”** (Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân, 15; Taberânî, el-Mu’cemü’l-kebîr, VIII, 102) hadis-i şerifi de işaret eder.

Allah (c.c), dost edindiği kulunun adeta vekili olur. İşte hadisin başındaki **“Kim benim bir velî kuluma düşmanlık ederse, Ben ona harp ilan ederim...”** uyarısının sırrı buradadır. Allah dostuna saldıran, aslında o kulda tecelli eden ilâhî nura yani Allah’ın (c.c) iradesine saldırmış olur.

Hadis-i Kudsi'de geçen **"Ben ona harp ilan ederim..."** ifadesi, üzerinde titizlikle durulması gereken sarsıcı bir ikazdır. İslâm ilâhiyatında Allah Teâlâ'nın **"harp"** kelimesini kullandığı iki temel alan vardır: Biri faiz, diğeri ise Allah dostlarına yapılan düşmanlıktır. Bir gönül dostunu incitmenin, kebâir bir günah olan faizle karşılığının aynı olması üzerinde tefekkür edilmesi gereken ciddi bir ikazdır.

Buradaki **"harp ilanı"**, insanların kendi aralarındaki kavgalara benzemez. Allah'ın (c.c) bir kula harp açması demek; o kulun üzerindeki hidayet nurunun çekilmesi, kalbinin mühürlenmesi ve huzurdan kovulması demektir. Âlimler bu harbin sonuçlarını şöyle şerh etmişlerdir: Allah'ın harp açtığı bir kul, ibadetlerinden lezzet alamaz hale gelir. Dili zikretse de kalbi kararır. Bu manevi bir iflas, sessiz ama en derin bir helâktir. Tasavvufta **"Gayretullah"**, Allah'ın kendi sevdiklerini ve mukaddes değerlerini koruma sıfatıdır. Bir velîye yapılan saldırı, o kulun şahsına değil, onda tecelli eden ilâhî sırra yapıldığı için Gayretullah'a dokunur. Büyük zâtlar, Allah dostlarına düşmanlık besleyenlerin en büyük riskinin **"son nefes"** olduğunu belirtmişlerdir. Zira Allah'ın harp ilan ettiği birinin, kazanması asla mümkün değildir.

Kaygusuz Abdal bir şiirinde bu hakikati şöyle dile getirir:

Sen anı şöyle sanırsın,
Sencileyin bir Ademdir.
Evliyanın sırrı vardır.
Gizli ayan elindedir.

Hak zatıyla sıfatıyla,
Tecelli eyledi onda,
Varlığı hak varlığıdır,
Emr-i Sübhan elindedir.

Sonuç olarak kişinin evliyâyâ düşmanlık etmesi, Kahhâr olan Allah'ın (c.c) Celâlini kendi üzerine celb etmesi sonucunu doğurur ki bu ne büyük bir felakettir. Ulemâyâ olan düşmanlık ise, ucu ilme dayandığı için kişiyi itikadî açıdan küfür tehlikesine sokabilir.

Hem evliyâ hem de âlim olan Mürşid-i Kâmillere düşmanlığın ne derece tehlikeli olduğu bu ölçüyle kıyas edilmelidir. Peygamberlerin durumu ise daha da farklıdır: Düşmanlığı bırakın, hürmetsizlik dahi küfür sayılmıştır.

Peygamber varisi olan kâmil insanlara yöneltilen her türlü menfi tavır, aslında o mübarek silsilenin asıl sahibine yapılmış sayılır. Zira kul, Rabbiyle arasını açtığında, bazen bir velîye düşmanlık eder ve erenlerin mânâ âlemindeki keskin kılıcına kendini hedef hâline getirir. Ya Rabbi! Bizi Seni ve sevdiklerini sevenlerden eyle; Senin için seven, Senin için buğz eden kullarından eyle.

Sen anı şöyle sanırsın,
Sencileyin bir Ademdir.
Evliyanın sırrı vardır.
Gizli ayan elindedir.

Hak zatıyla sıfatıyla,
Tecelli eyledi onda,
Varlığı hak varlığıdır,
Emr-i Sübhan elindedir.

MEKTUBÂT-I GEYLÂNİ, 10. MEKTUP

Mektubât-ı Geylânî, Abdulkâdir Geylânî (k.s) (Çevirmen: Abdulkâdir Akçicek)

Ey Aziz,

Darda kalmak, biraz sıkışmak şart... Darda kalmayan canü gönülden yalvaramaz; çıkış kapısı aramaz... İşte bu gerekçe iledir ki, sana deriz:

Istırar alını, aciz ve zillet toprağına değdirmedikten sonra ve göz bulutlarından, hasret ve nedamet yağmuru yağdırmadığın müddet, özlediğin manevî hayatın hoş nebatı bitmez...

Daha başka neler olmaz; bir bir aşağıda anlatacağız...

Reca bahçelerin, murad ve arzularına aşî vermez... Dolayısı ile feyzeyab olamazsın...

Sabır dallarında rıza yaprakları bulamazsın... Ve üns reyhanlarını koklaman kabil olmaz... Bu böyle olunca, Hak yakınlığı meyvalarını toplayamazsın... Çünkü meyva vermezler... Ki, o yakınlık şu Âyet-i Kerimenin özlü mânâsında saklıdır:

“Muhakkak, onun katımızda mutlak bir yakınlığı ve dönüp gelince elde edeceği bir güzelliği de vardır...”(Sâd Sûresi, 38/40)

Kalb bûlbülleri, şevk nağmeleri ile ötmez...

Kalbin kumruları:

“Ben Rabbîma yolcuym, bana hidayet edecek...” (Sâffât Sûresi, 37/99)

Âyetindeki, mânâ kanatlarını açıp uçamaz... Ve:

“İnsanın her arzuladığı olur mu?”(Necm Sûresi, 53/24)

Meâlini taşıyan ilâhî cümle kafesinden kurtulamaz...

“Onların bir kısmına, fitneye tabi kılmak için verdiğimiz, dünya hayatına ait süslere sakın göz atma...”(Tâhâ Sûresi, 20/131)

Meâline gelen Âyet-i Kerimedeki uçsuz bucaksız mânâ fezasını uçup geçemez...

“Muktedir Melikin katındaki sadakat makamı...”(Kamer Sûresi, 54/55)

Âyet-i Kerimesi ile tarif edilen makam ağacına erişip konamaz...

“Onlar için, Rabları katında arzuladıkları şeyler vardır...”(Şûrâ Sûresi, 42/22)

Cümle-i celilesi ile anlatılan meyveleri toplayamazsın...

“Allah... Bütün güzellikle dolu gidilecek yer, O’nun katındandır...”(Âl-i İmrân Sûresi, 3/14)

Meâlini taşıyan ilâhî cümlelerin nesimi, koku alan kalb duygusuna ulaşamaz...

Zikredeceğimiz iki Âyet-i Kerimenin mânâ gülü kokusunu, öz varlığın duyamaz...

“Onların mükâfatı Rablarının katındadır...”(Bakara Sûresi, 2/262)

“Yaptıkları işlerde, O onların yanındadır...”(En’âm Sûresi, 6/127)

Allah bizi aczini idrâk eden kullardan eylesin.

Eşrefoğlu Rumî'de (k.s) Tевbe Kavramı-2

Dr. Harun Alkan

Müzekki'n-nüfûs'ta Tевbe Kavramı:

Eşrefoğlu Rumî, Müzekki'n-nüfûs'ta müritlik için beş şart olduğunu söyler ve tevbeyi bu beş şartın ilki kabul eder. Diğer şartlar ise: pak-arı niyet, sıdk, tecrit ve teslimiyettir.(1)

Eşrefoğlu, tasavvuf yoluna girmek isteyen müridin her şeyden evvel tabi olacağı şeyhin elinden tutup tevbe etmesi gerekir, der. O'na göre tevbe esnasında tutulan şeyh elini, Rasulullah'ın (s.a.s) eli bilmeli. Tevbeyi, Rasulullah'ın (s.a.s) hatta Allah'ın (c.c) huzurunda yaptığının bilincinde olmalıdır. Eşrefoğlu Rumî bu "tevbe alma" ritüelindeki şeyh elinin tutulmasının önemi ve bilincini "Azizler demişlerdir" diyerek isim belirtmeden evliyaullahtan yaptığı alıntıyla şöyle ifade eder: "tevbeye ve mübayaatta şeyh eli Resûl eli yerine durur ve Resûl eli Allah Teâlâ eli yerine durur; Resûlullah'ın, şeyh, halifesidir ve Allah'ın halifesi Resûlullah'tır. (s.a.s)"(2)

Eşrefoğlu'nun naklettiği bu sözlerden kurucusu olduğu Eşrefiyye kolunda tarikata girişte şeyhin huzurunda tevbe edildiği ve bu tevbe alma uygulamasının şeyhin eli tutularak yapıldığı anlaşılmaktadır.

O'na göre tevbenin manası, insan nefsinde bulunan kötü, yerilmiş sıfatları; övülmüş, iyi sıfatlara çevirmektir. Nefs-i emmareyi nefsi levvâmeye, mülhimeye ve hatta mutmainneye döndürerek "irciî" yani "Rabbine dön!"(3) hitabına hazır olmaktır.(4) Yani Eşrefoğlu'na göre tevbe kötülükten iyiliğe ve iyilikten de daha iyiye doğru sürekli devam eden bir tekamüldür.

Eşrefoğlu, kötü huyların iyiye tebdil edilmesi için ihlasla edilen tevbenin ardından salih amellerle meşguliyet, riyazet, zikir ve salihlerle birliktelik konularına büyük önem atfetmiştir.(5)

Kişi tevbe ettikten sonra insanın en büyük düşmanı olan şeytan onu tevbesinden döndürmek için her türlü yola başvuracaktır. Onun tuzaklarından korunabilmek için Eşrefoğlu "Lailahe illallah benim kalemdir. Kim o kaleye sığınırsa gazabımdan emin olur" kutsî hadisine dayanarak sağlam kale hükmünde olan kelime-i tevhid/zikir kalesine sığınılmasını ve daima zikir ile meşgul olunmasını salık verir.(6)

Eşrefoğlu tevbe halinin muhafazası konusunda havf (korku) duygusuna büyük önem verir.(7) Tüm hayırların başı korku, tüm şerhlerin başı da korkusuzluktur, der. Korkuyu ilaca, eminliği (korkusuzluğu) ise zehire benzetir Eşrefoğlu. Daima eminlik zehirinden sakınmayı tavsiye eder. Ona göre Allah'tan (c.c) korkan kişi tevbesine sadık olur. Canını verir fakat tevbesini bozmaya rıza göstermez.(8)

Bâri Teâlâ'nın kitab-ı keriminde tevbeyi taattten evvel zikretmesi dolayısıyla(9) Eşrefoğlu, tevbenin cemi taattten ve ibadetten önce olması gerektiğini ifade etmiştir.(10)

O, tevbesiz ibadetin misalini incisiz sedefe benzetir. O'na göre içlerinde inci bulunmayan binlerce sedefe sahip olmanın hiçbir kıymeti olmadığı gibi tevbe olmadan yapılan ibadetin de aynı şekilde hiçbir kıymeti yoktur. Kişinin yüz yıl ömrü olsa ve bütün ömrünü ibadetle geçirse fakat tevbesi olmasa onun

hiçbir ibadeti kabul olmaz. Tевbesiz kişinin bütün ibadetleri Allah'ın katında bir sinek kanadı kadar değer ifade etmez.(11)

Ona göre tevbede acele etmek gerekir, tevbesi olmayan bağışlanmaz, tevbesi olmayan cennete giremez, tevbesiz kişi veli olamaz ve günahından kurtulamaz. Vakti çıkmadan namazda, ölüm gelmeden tevbede acele edilmelidir.(12)

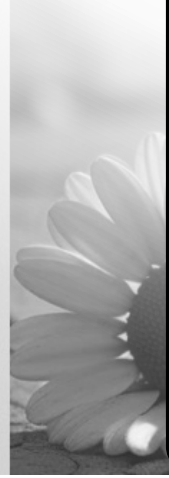
Eşrefoğlu, Hz. Peygamber'in (s.a.s) **"Bazan kalbimi bir perde bürür de günde yüz defa tövbe ettiğim olur"**(13) hadisini rivayet ettikten sonra Hak Teâlâ geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladığı halde bu kadar tevbe-istiğfar etmesinin sebebi nedir? diye soru sorar ve bu hadis ile ilgili üç farklı yorumda bulunur. Buna göre birinci görüş, Hz. Rasul (s.a.s) günden güne karîb-i visal ve terakkideydi. Yani daima meratib kat ediyordu. Her gün bir önceki günkü mertebesini aşağıda gördüğü için geçmiş makamındaki durumuna tevbe ediyordu. İkinci görüşe göre Hz. Peygamber'in (s.a.s) mübarek kalbine her gün varidattan ilahî feyiz gelirdi. O gün gelen feyiz sonraki gün gelen feyze hicap/perde olduğu için tevbe ederdi. Üçüncü görüşe göre ise onun tevbe-istiğfarı ümmetine öğretmek ve örnek olmak içindi, şeklin dedir.(14)

Devamı inşallah sonraki sayıda...

Kaynakça:

- (1) Eşrefoğlu Rûmî, Müzekki'n-nüfûs, haz.: Abdullah Uçman, İnsan Yayınları, İstanbul 2012, s. 427-426.
- (2) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 435.
- (3) Fecr, 28/89.
- (4) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 436.
- (5) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 436.
- (6) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 450-449.
- (7) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 461.
- (8) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 461-460 ,451.
- (9) Tевbe, /1 12.
- (10) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 436-435.
- (11) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 436.
- (12) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 438 ,436.
- (13) Müslim, Sahih, Zikir, 41, h.no: 2702; Ebû Dâvûd, Sünen, Salat, 361, h.no: 1515.
- (14) Eşrefoğlu, Müzekki'n-nüfûs, s. 461.

İstanbul Gelinliğini Giyerken...

Gökle yer öğünme yarışına giriyor, sonunda kazanan dünyamız oluyor. Çünkü, *'Kâinatın Efendisi'ni* bağrımda ben misâfir ediyorum, diyor. Eskiler, *"Mekânî şereflendiren, orada bulunan insandır!"* sözünü söylüyor. Gerçekten de Efendimiz, zamânın ve mekânın yegâne övünç vesîlesi olarak biliniyor. Toprak, hassas kulaklara şöyle sesleniyor: Benimle teyemmüm eden kimse de, suyla abdest alan adam gibi tertemiz oluyor. Çünkü ben Peygamber'in (s.a.s) mübârek ayağını öptüğüm, kadem-i şerifle şereflendiğim günden itibaren ak pâk oldum, diyor...

Güzellerin güzelliği, hiç şüphe yok ki, çevrelerine de yansıyor. Cemâlin tecellisi, aynayı da cilâlandırıyor. Bostan ve Gülistan müellifi, bir gün çarşı hamamına gidiyor. Yıkılırken başına kil sürüyor. Derken etrâfa güzel bir kokunun yayıldığını hissediyor. Sâdi soruyor: *"Ey kil! Sen basit ve âdi bir toprak parçasısın. Nasıl oluyor da etrâfa böyle hoş kokular yayıyorsun?"* Kil cevap veriyor: *"Ey Sâdi! Dediğin gibi ben basit bir toprak parçasıyım, ama bir zamanlar üzerimde gül bitmişti!"*

İşte kara toprağı ak eden gül-i Muhammedî, ezelden beri mahzun gönülleri şâd ediyor. Onun ışıyla aydınlanan şehirler medenîleşiyor, bu nurdan mahrum kalan insanlar ise denîleşiyor. Medîne gibi, İstanbul da kutlu ve mutlu beldeler arasına giriyor. Peygamber'i aylarca evinde misâfir eden Eyüp Sultan Hazretleri'ni, yüzyıllardan beri bağrına bastığı için bu kent de, *'Peygamber Şehri'*ne dönüşüyor. Dolayısıyla *'Üç belde'nin birincisi, şehirlerin incisi Eyüp, 'Uhrevi belde' diye anılıyor.*

Sâdece Eyüp Sultan değil, *'Dersââdet'*in saâdet veren diğer beldeleri de, baharla birlikte âdeta cennet bahçesine benziyor. Piyer Loti tepesini kucaklayan ağaçların dallarında açan çiçekler, târihî mezarların arasından gülümseyen güller, ziyaretçilerine *'Bahar geldi beyim, evde durulmaz'* diye sesleniyor.

İstanbul'un kendine mahsus özellikleri, gizlenmeyi seven güzellikleri daha çok bu mevsimde birer birer ortaya çıkıyor. Eyüp Sultan tepesiyle birlikte, Çamlıca da dile geliyor: Güneş doğarken ilk önce benim başımı okşar, şehre veda ederken en son beni selâmlar, hüznüme bir hüznün daha katar, diyor. Erguvan çiçekleriyle vuslata eren *'Nehr-i Aziz'*i, doya doya seyretmek için tepeme çıkmamız gerekir, diye nidâ ediyor. İstanbul'u sevenlerin başımın üstünde yeri var, diye bağırması, İstanbul sevdâlılarını galeyana getiriyor. Çamlıca'nın haykırışını duyan Kanlıca'daki Mihrabâd Tepesi'nin de tepesi atıyor; Boğaziçi medeniyetinin muhteşem tabloları sâdece senden değil, benden de çok güzel seyredilir, diyor. Nitekim Yahya Kemal de önceliği bana veriyordu, şehirden geçen denizi buradan temâşâ ederek enginlere dalıyordu, diye ekliyor.

Her mevsimde gözleri dinlendirmeyi, gönülleri şenlendirmeyi, ruhları neşelendirmeyi sürdüren İstanbul, özellikle nisan ve mayıs aylarında yeni gelin gibi süsleniyor, süzüldükçe süzülüyor.

Rûhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar.

Onu İstanbul diye toprağı kondurmuşlar.

ÇAĞRI

Zülcenâheyn

02.04.2006 - Merter-İstanbul/Park

Güneş ısıtır, rüzgâr eser,
Hava kararır geceye girer.
Neredesin mutluluk,
Neredesin cennet,
Kimler bu nimete, nasıl da erer?
Eller semada,
Diller duada,
Mü'min namazda,
Huşuda, rükûda,
Secdede, kıyamda,
Ve tesbih çeken dudaklar,
Damlayan yaşlar...
Ey Müslümanlar!
Ağlayın yalvarın,
Bir gelecek var,
Kılıcı çıkarın,
Bir inecek var.
Şiddetle göklerden süzülür iner,
Küfrün kızıl ateşi anında söner,
Konuşun o zaman ey inançsızlar,
Kılıçlar şakırdar ansızın iner.

Ey Musa, Ey Harun nerelerdesin!
Tükendin bittin mi kesildi sesin,
Sen bu bedene, sen bu ruhlara
Hayat bahşeden tam bir nefessin.
Gel Musa, gel İsa, gel ey İbrahim!
Neredesin insene, insene İsa!
Yeter artık, Doydu insanlık
Kana, irine, boğuldu yasa...
Zalim sahnede, mazlum kafeste,
Binler ah duyulur hemen her evde,
Ey ölü, kalk artık bir şey de sen de!
Dirilme özlemi yok mu hiç sende?
Ağzı köpüklü atlar terledi,
Şaha kalktılar da hepsi kişnedi,
Kıtalar, yerler yer yer inledi,
Bu ahı bu haykırışları,
Yedi kat semalar, yerler dinledi.
Şüphedeyim, ben felaket tüccarı mıyım,
Moraller bozan bir fukara mıyım?

Cemil Meriç'e Göre Din ve Türk Toplumu

“Bütünü bilmediğimizden ya sloganlara esir olduk ya ideolojilere köle.”

Cemil Meriç

Toplumdan topluma ve kültürden kültüre farklılık göstermekle birlikte evrensel ve kaçınılmaz bir olgu olan sosyal değişme, en genel anlamıyla zaman içerisinde bir toplumun yapısında ve bu yapının çeşitli fonksiyonlarında; bireylerin üstlendiği toplumsal rollerde, toplumsal ilişkiler sisteminde, kurumsal yapılarda ve bireylerin davranış biçimlerinde meydana gelen değişmeler⁽¹⁾ olarak tanımlanmaktadır. Sosyolojik yaklaşıma göre tarihten günümüze değişmeden kalan bir toplumdan söz etmek mümkün değildir. Zira üretme kapasitesi ve mevcut davranış kalıplarını dönüştürme yeteneği bulunmayan hiçbir toplum varlığını sürdürmez.

Bununla birlikte sosyal değişme kendiliğinden ortaya çıkan bir olgu değildir. Fiziksel çevre, biyolojik unsurlar, teknolojik gelişmeler, kültürel faktörler, kitle iletişim araçları, demografik yapı ve özellikle din olmak üzere pek çok unsur, toplumsal değişimin belirleyici etmenleri arasında yer almaktadır. Ancak bu unsurların etkisi her toplumda aynı düzeyde gerçekleşmemektedir. Statik yapıli toplumlarda de-

ğişim daha yavaş bir seyir izlerken, dinamik ve açık toplumlarda bu süreç daha hızlı ve çoğu zaman uluslararası bir nitelik kazanmaktadır. Değişimin yönü de karakteri gibi toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bazı toplumlarda değişim iç ve dış etkenlere bağlı olarak ilerlemeci bir nitelik taşıırken, bazılarında etkileşim, müdahale ya da zorlamaya bağlı olarak geriye yönlü bir mahiyet kazanabilmektedir.⁽²⁾

On beşinci ve on yedinci yüzyıllar arasında Batı'da dinî, siyasî ve toplumsal düzlemde köklü bir dönüşüm talebi olarak ortaya çıkan Rönesans ve Reform hareketleri ile bu hareketleri takip eden Aydınlanma dönemi, Batı toplumlarının siyasal, ekonomik ve düşünsel alanlarda önemli ilerlemeler kaydetmesini mümkün kılmıştır. Buna karşılık söz konusu tarihsel süreç, Türk toplumu açısından aynı doğrultuda bir gelişim çizgisi üretmemiş; bilakis geriye yönlü bir sosyal değişimin başlangıcı olarak değerlendirilmiştir.

Batı medeniyetinin güçlenmesi ve kalkınması kar-

şısında Türk toplumunda giderek belirginleşen geri kalmışlık algısı ve bu duruma özellikle münevver kesimler tarafından getirilen çözüm arayışları, on dokuzuncu yüzyılın başlarına uzanan kapsamlı bir yenileşme sürecini başlatmıştır. Bu bağlamda Tanzimat'la birlikte kurumsal bir nitelik kazanan ve genel olarak modernleşme kavramı altında ifade edilen yeni değişim süreci, Türk düşünce hayatında derin tartışmalara yol açmıştır. Nitekim bu süreç, bazı Türk aydınları tarafından "uygarlaşma" ve "çağdaşlaşma" hedefleri doğrultusunda zorunlu ve kaçınılmaz bir ilerleme hamlesi olarak değerlendirilmiş ve savunulmuştur. Buna karşılık millî ve gelenekçi aydınlar ise söz konusu modernleşme tecrübesini, toplumsal değerlerin aşınmasına yol açan bir yozlaşma, kültürel başkalaşma ve toplumsal refleks kaybı süreci olarak görmüş; bu yönüyle sert biçimde eleştirmiştir.

Bu eleştirel yaklaşımı benimseyen aydınlar arasında Cemil Meriç, düşünce derinliği ve kapsamlı medeniyet tasavvuruyla müstesna bir yere sahiptir. Çalışmalarında, yaşanan geri kalmışlık duygusunun tarihsel ve kültürel bağlamından kopuk çözümlerle giderilmeye çalışılmasını, Türk toplumunun entelektüel ve manevî bütünlüğünü zedeleyen temel sorunlardan biri olarak değerlendirmiştir.

Cemil Meriç, Türk toplumunun değişim sürecini "Osmanlı kuruluş döneminden Tanzimat'a kadar geçen dönem ve Tanzimat sonrası Türk modernleşme dönemi" olarak iki ana çerçevede ele alır. Ona göre inkişafından Tanzimat'a kadar geçen dönem, madde ve mana dengesinin sağlandığı, aksiyon ve medeniyet temelli bir toplum yapısının hâkim olduğu bir safhayı temsil etmektedir. Meriç, bu dönemi değerlendirirken özellikle din olgusuna vurgu yapar ve dinin (İslam'ın) toplum üzerindeki birleştirici ve kaynaştırıcı rolüne özellikle dikkat çeker. Ona göre din (İslam), Tanzimat öncesi dönemde bireyler arasında kardeşlik temelli bir eşitlik anlayışı oluşturduğunu ve bu dengenin toplumu zamanla diğer kültürel unsurlarla birleşerek güçlü bir medeniyet seviyesine taşıdığını ifade eder.

Dini insanlık için vazgeçilmez bir unsur olarak gören Cemil Meriç'e göre, dinsiz bir birey ya da

toplumun varlığı mümkün değildir. Bu düşüncesini eserlerinde açık bir şekilde dile getiren Meriç, iman sayesinde bireylerin yalnızca kalbî ve zihinsel bir mana kazanmadığını; aynı zamanda hukuki ve toplumsal bir eşitliğe de din sayesinde kavuştuğunu ifade etmektedir. Cemil Meriç eserinde bu hususa şöyle izah getirmiştir. "İnsanlar, doğuştan eşittirler: Kullukta, fanilikte eşitlik. Ama menfi bir eşitlik bu. Sonra, iman sayesinde yeni bir eşitlik kazanırlar, kardeş olurlar. Rabbin lütuflarından aynı ölçüde faydalanacaklardır: hukuki ve müspet bir eşitlik. Kulun bütün haysiyeti: Mümin oluşunda. Kul, mümin olunca hukuki bir hüviyet kazanır, dilenciye halifeye eşit kılan bir hüviyet. İslam için hürriyet felsefi değil, hukuki bir mefhum. Temeli: Camianın bütün fertleri arasında tam bir hak eşitliği olduğu inancı." (3)

Cemil Meriç'e göre Türk toplumunun İslam'dan bağımsız bir biçimde varlığını sürdürmesi mümkün değildir. İslam, onun nazarında Türk toplumu için bir zarurettir.(4) Ancak bu zaruret, Batı toplumlarında görüldüğü üzere toplumsal hayatın dinamiklerinden dışlanmış, yalnızca bireysel inanç alanına indirgenmiş bir din anlayışı değildir. Aksine İslam, toplumsal hayatın bütününe kuşatan bir değerler sistemi olarak varlık göstermektedir. Nitekim bu anlayış sayesinde İslam, Osmanlı toplumunda farklı etnik unsurları tek bir ideal etrafında birleştiren ahlaki ve manevi bir vahdet oluşturmuş; böylece çok milletli bir yapı, etnik ayrım gözetilmeksizin yüzyıllar boyunca bir arada tutulabilmiştir.(5)

Cemil Meriç, İslam ile demokrasi kavramları arasında da güçlü bir ilişki kurmaktadır. Ancak onun sözünü ettiği ilişki, Batı'da demokrasi kavramına yüklenen anlamların ötesinde; kendine has umdeler dayanan ve farklı bir ruh ikliminde gelişen bir demokrasi anlayışına karşılık gelmektedir. Meriç, Türkiye'de seküler bakış açısına sahip bazı aydınlar tarafından iddia edildiği üzere İslam'ın statik ve dogmatik bir yapı arz etmediğini; aksine adalet, eşitlik ve hürriyet ilkeleri temelinde özgün bir demokrasi anlayışı sunduğunu ifade etmektedir. Nitekim Meriç bu durumu şu sözlerle dile getirir: "Demek ki İslamiyet'in temel mefhumu: eşitlik. Bu bir amaç değil, bir hak. Hürriyet, eşitliğin bir başka adı veya görünüşü.

Sınıf kabul etmeyen, imtiyaz tanımayan bir dinde kimin, kime karşı hürriyeti? Batı, hürriyeti, bir hata işleme hakkı olarak tarif ediyor. Müslümanın böyle bir hakkı yoktur. Çünkü o ebedî hakikatin, yegâne hakikatin, cihanşümül hakikatin emrindedir. Evet, İslamiyet bir kanun ve nizam hâkimiyetidir. Batı'nın gerçekleştirmeye çalıştığı eşitliği çoktan fethetmiştir. Fikir hürriyetini, insanı insana saldırtan bir tecavüz silahı olarak değil, bir ikaz, bir irşat vasıtası olarak kabul etmiştir. Demokrasinin ta kendisidir İslamiyet. Ama Batı'ninkinden çok başka bir ruh ikliminde gelişen, çok başka umdelere dayanan bir demokrasi.”(6)

Ona göre Batı'nın yüzyıllar boyunca sayısız zorluk ve he saplaşmalar sonucunda ulaşmaya çalıştığı eşitlik ideali, İslam toplumlarında tarihsel süreç içerisinde geçmişten gelen toplumsal düşünce ve birikimlerle birlikte sentezlenerek hayata geçirilmiştir.

Cemil Meriç, Türk toplumunun ikinci büyük dönemini Tanzimat sonrası süreç olarak telakki eder. Ona göre yaklaşık iki yüz yıldır devam eden modernleşme tecrübesi, dış etkenlerin ve tarihsel zorunlulukların dayattığı bir dönüşüm olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim modernleşme olgusunun her alanda somutlaştığı bu dönemde yapılan radikal dönüşümler, önceki dönemlerde olduğu gibi yalnızca devleti değil, toplumun da değişimini esas almıştır. Birçok Türk aydını gibi bu dönemi “inkâr ve taklit süreci” olarak gören Cemil Meriç'e göre Türk toplumu, Tanzimat'la birlikte Batı karşısında ayakta durabilmek adına önce bir restorasyon dönemine girmiş; başka bir deyişle kısmî değişim ve modernleşme yolunu tutmuştur. Zamanla izlenen bu yol, toplumun kültürünü ve dolayısıyla devletin bekasını koruma noktasında yetersiz kalınca, bütün bir toplumu değiştirme ve modernleş-

tirme ihtiyacı doğmuş; böylece Türk toplumunda geriye yönlü bir sosyal değişim süreci başlamıştır. Ona göre ortaya çıkan bu değişim, tarihî ve sosyolojik reflekslerle, toplumsal beklentiler doğrultusunda kendiliğinden vuku bulmuş bir hadise değildir. Bilakis bu süreç, “müsteğripler” dediği bazı yarı münevverlerin arzu ve idaresinin bir sonucu olarak teşekkül ettirilmiştir.”(7)

Cemil Meriç'e göre Tanzimat'la birlikte başlayan modernleşme süreci, yalnızca idarî ve hukukî bir dönüşüm değil, aynı zamanda zihniyet dünyasında

köklü bir kırılmaya işaret etmektedir. Batı karşısında yaşanan askerî ve siyasi gerilemenin telafisi amacıyla başlatılan reformlar, zamanla toplumun tarihî ve kültürel kodlarıyla yeterince irtibat kuramayan bir modernleşme anlayışına dönüşmüştür. Bu bağlamda Meriç, Tanzimat sonrasında şekillenen aydın tipini, kendi inanç ve irfan geleneğinden kopmuş; halktan uzak, toplumun gerçek ihtiyaçlarını kavramaktan aciz bir zümre olarak değerlendirmektedir. Zira bu kimseler toplumsal meşruiyetini halktan ve tarihî birikimden değil, Batı'ya yönelmiş yüzeysel bir entelektüel aidiyetten devşirmiştir. Bu durum, aydını halkla aynı zeminde buluşturmak yerine, onu toplumun üstünde ve dışında

Cemil Meriç'e göre ideal Türk aydını, kendi medeniyet havzasına yaslanan; yerli irfan hazinelerini içselleştirmiş bir bilinçle hareket ederken, Batı'yı da bütünüyle reddetmeyen, aksine onu eleştirel bir dikkatle tanıyan kişidir. Böyle bir aydın, Batı düşüncesini olduğu gibi taklit etmek yerine, onu kendi toplumunun tarihsel tecrübesi ve kültürel dokusuyla sentezleyerek anlamlı hâle getirebilmedir.

konumlandırması; böylece “fetret devri münevveri” olarak nitelendirilen, üretkenlikten ziyade taklide dayalı bir düşünce iklimi doğmuştur. Meriç, Tanzimat'la birlikte yaşanan bu süreci, Türk toplumunun müsteğripler eliyle maruz kaldığı derin bir zihinsel ve kültürel kırılma olarak tanımlar.

Cemil Meriç'e göre ideal Türk aydını, kendi medeniyet havzasına yaslanan; yerli irfan hazinelerini içselleştirmiş bir bilinçle hareket ederken, Batı'yı

da bütünüyle reddetmeyen, aksine onu eleştirel bir dikkatle tanıyan kişidir. Böyle bir aydın, Batı düşüncesini olduğu gibi taklit etmek yerine, onu kendi toplumunun tarihsel tecrübesi ve kültürel dokusuyla sentezleyerek anlamlı hâle getirebilmelidir. Ancak Tanzimat sonrası aydın tipi, çağdaşlaşmayı derinlikli bir zihinsel dönüşüm olarak değil, biçimsel ve sathî bir taklit süreci olarak algılamış; bu yaklaşım, aşağılık duygusu ve teslimiyet psikolojisiyle beslenen bir yabancılaşmayı beraberinde getirmiştir. Bu zihniyetin doğal sonucu olarak, toplumuna yabancı, manevî değerlerinden kopmuş ve şahsiyet zaafı yaşayan bir aydın kuşağı ortaya çıkmıştır. Meriç'e göre muhakemesi ve mefkûresi bozulmuş bu aydınlar zümresi, özellikle aydın-halk ayrışmasının belirgin biçimde derinleştiği 1960 ve sonrasındaki dönemde, Batı menşeli ideolojilerin toplumun farklı sınıf ve statülerine dayatılmasında etkili olmuştur. Söz konusu ideolojiler, tarihsel ve kültürel bağamlarından koparılıp ithal edilmiş; toplumun kendi düşünce geleneğiyle uyumlu bir şekilde yeniden üretilmiştir.

Cemil Meriç, yerli dinamiklerle şekillenmemiş, tarihi tecrübe ve meşruiyet zemininden yoksun bu ideolojilerle, Türk toplumunun idrakine

zorla giydirilmeye çalışılan bir "deli gömleği" olarak nitelendirilmektedir. Ona göre her medeniyetin, her milletin ve hatta her toplumsal sınıfın kendine özgü düşünce sistemleri ve değerler dünyası vardır. Bu nedenle parça parça ve bağlamından koparılmış ideolojik kalıpların Türk toplumunu tatmin etmemesi son derece tabiidir. Aksine bu dayatmalar, toplumun tarihsel hafızasıyla çatışarak kültürel sürekliliği zedelemiş ve derin bir yabancılaşma sürecini hızlandırmıştır.

Sonuç olarak Cemil Meriç, Türk toplumunun geçmişten geleceğe uzanan serüvenini din, kültür ve medeniyet ekseninde derinlemesine analiz eden müstesna bir düşünürdür. Onun düşünce dünyasını birkaç cümleyle özetlemek mümkün değildir. Ancak modern dönemde yaşanan kültürel kopuşların onarılması, genç kuşaklarda ortaya çıkan kimlik ve anlam bunalımlarının aşılması ve tarihsel hafızanın yeniden inşası açısından Meriç'in ilmi mirasının dikkatle okunması ve değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Cemil Meriç, yerli dinamiklerle şekillenmemiş, tarihî tecrübe ve meşruiyet zemininden yoksun bu ideolojileri, Türk toplumunun idrakine zorla giydirilmeye çalışılan bir "deli gömleği" olarak nitelendirmektedir.

Dipnotlar:

- (1) M. Ali Kirman, Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, Rağbet Yay., İstanbul, 2004, s. 232
- (2) Tayfur KOZAN, Prof. Dr. Osman TURAN'a Göre Din ve Türk Cihan Hakimiyeti, İrfan Yay. İstanbul, 2010
- (3) Cemil Meriç, Bu Ülke, İletişim Yay. 2025
- (4) Halil Açıkgöz, Cemil Meriç'le Sohbetler, Doğu Kütüphanesi Yay, 2013
- (5) Cemil Meriç, Jurnal, İletişim Yay. 2023
- (6) Cemil Meriç, Bu Ülke, İletişim Yay. 2025
- (7) Cemil Meriç, Kirk Ammar, İletişim Yay. 2025

تَوَكَّلْنَا عَلَى رَبِّ السَّمَاءِ

Ebû Hüreyre (r.a.)

Ayşe Demircioğlu

Âhir zaman fitnelerinden biri de Cenâb-ı Peygamber'in (s.a.s) mübarek fem-i saâdetlerinden dökülen hikmetli hadis-i şerifleri itibarsızlaştırmak. Bir yandan hadislerin değerini düşürme çabaları, diğer yandan sadece Kur'an'la yetinme çalışmaları... Bilinmeli ki Hz. Peygamber (s.a.s) bize iki şey emanet etmiştir: "Kitâbullah ve sünnet-i Rasûlillah", Allah'ın (c.c) kitabı Kur'an-ı Kerim ve Allah Rasûlü'nün (s.a.s) sünnet-i seniyyesidir. Bu iki emanete sımsıkı sarıldığımız takdirde sapmayacağımızı Peygamberimiz (s.a.s) buyurmaktadır.(1) Şeytânî akılla hareket eden hadis inkârcıları, en çok hadis-i şerif rivayet eden, Peygamberimizin (s.a.s) güzide ashabından olan Ebû Hüreyre'yi (r.a) karalamaya çalışmaktadır. Onlar yavaş yavaş İslam'dan hadisleri çıkararak Peygamberimizle (s.a.s) olan bağımızı koparmaya çalışmaktadır. Sonra sıra Kur'an âyetlerine gelir, derken içi boşaltılmış İslam anlayışı endoktrine edilmeye çalışılır. Biz Kur'an ve Sünnet'e uymaya çalışan bilinçli Müslümanlar olarak bu tehlikelerin farkındayız ve imkânımız nispetinde hakkı, hakikati

haykırma derdindeyiz. Fakat kalbi eğri olanların niyetlerini, kötü emellerinin önünü kesmek için keskin kılıcımızı çıkarmamız gerekir. Yazıyla, sözle ve kalbî niyetle... Bu yazının amacı müksirün olan Ebû Hüreyre'yi (r.a) yeniden tanımak ve Hz. Peygamber'in (s.a.s) hadislerine yeniden yaklaşmak...

Yüce Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de çeşitli âyetlerde Hz. Peygamber'in (s.a.s) ashabını övmüştür. Muhâcirlerin ve ensarın ilkleri ile onlara güzel uyanlar hakkında Cenâb-ı Allah (c.c) onlardan hoşnut olduğunu ve onların da Cenâb-ı Allah'tan (c.c) razı olduklarını buyurmaktadır. Bu kimselere Allah Teâlâ (c.c.) sonuza dek hep içinde kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır.(Tevbe, 9/100) Bir başka âyet-i kerîme'de Rabbimiz, ağaç altında Allah Rasûlü'ne (s.a.s) bağlılık sözü veren mü'minlerden razı olduğunu buyurmaktadır.(Fetih 48/18) Bu âyetlerden yola çıkarak, Allah Rasûlü'nü (s.a.s) gören, O'na (s.a.s) iman eden ashab-ı güzinin değeri anlaşılmıştır. Hz. Peygamber'in (s.a.s) sohbet meclislerinde bulunan,

O'nun (s.a.s) terbiyesiyle yetişen, O'nun (s.a.s) eğitiminde geçen kıymetli sahabelerdir... İnsanlar arasında "en hayırlıları" (Buhârî, 3/35: "İnsanların en hayırlıları benim zamanımdakiler, sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenlerdir.") olarak tarif edilerek Allah Rasûlü'nün (s.a.s) övgüsüne mazhar oldular... Allah Rasûlü (s.a.s) ashabına sövülmemesi hususunda sıkı sıkı tembih etti. Gelin görün ki ashab-ı güzine söven, ashab-ı güzine iftiralara atanlar türedi... Bizden birimiz Uhud dağı kadar altın infak etse bile, ashabın birisinin az bir parçasına veya yarısına yetişemeyeceğini (Buhârî, 7/21) buyuruyor Peygamberimiz (s.a.s). Bir başka hadis-i şerif'te aleyhissalâtu vesselâm Efendimiz bize ashâbı hakkınca Allah'ı (c.c) hatırlattığını, ashâbını hedef haline getirmeme hususunda uyarmaktadır. Onlara sevgi beslemenin Allah Rasûlü'ne (s.a.s) olan muhabbetten dolayı sevgi beslenildiğini ve onlara buğz edenin de Allah Rasûlü'ne (s.a.s) buğzundan dolayı buğz ettiklerini açıklamaktadır. Devamında ise, ashâba eziyet edenin Allah Rasûlü'ne (s.a.s) eziyet ettiğini buyurmaktadır. (İbni Hibbân, 8/189)

Ebû Hüreyre (r.a) çok hadis rivayet etmesiyle tanınan sahâbî efendimizdir. Câhiliye zamanındaki asıl ismi bazı kaynaklarda Abdüşems, Abdüamr gibi farklı şekillerde kaydedilmektedir. Peygamberimiz (s.a.s) onun adını Abdullah veya Abdurrahman olarak değiştirmiştir. Fakat o (r.a) künyesiyle tanınmaktadır. Ebû Hüreyre (r.a) koyun otlatırken bulduğu kedi yavrularını elbisesinin eteğine koyup onlarla oynadığı için kendisine "kedicikler babası" ismi verilmiştir. Ebû Hüreyre (r.a), Hz. Peygamber'in (s.a.s) kendisine "Ebû Hir" (kedi babası) denmesini arzu ettiği rivayet edilmektedir. Anne-babası tanınmış bir aileye mensuptur ve yetim olarak büyümüştür. 628 yılında Tufeyl b. Amr ed-Devsî (r.a) vesilesiyle

Müslüman olmuştur. Ganimetlerin dağıtımında, Hz. Peygamber'in (s.a.s) ganimet talebinde bulunup bulunmadığını sorması üzerine Cenâb-ı Allah'ın (c.c) verdiği ilimden kendisine bir şeyler öğretmesini istedi (İbn Hacer, el-İşâbe, VII, 436-437). Geç Müslüman olduğu için kaybettiği yıllarını telafi etmek için, açlıktan bayılacak gibi olduğu halde Mescid-i Nebvî'deki Suffe'den ayrılmazdı.

Ebû Hüreyre (r.a) geniş omuzlu, saçları çift örgülü, sakalına kına yaktığı için kızıl sakallıydı ve başına siyah sarık sarardı. Gecenin bir kısmında uyur, bir kısmında ibadet eder ve diğer kısmında da hadis müzakere ederdi. Ebû Hüreyre (r.a) Hz. Peygamber'i (s.a.s) gördüğünde, "seni görünce mutlu oluyorum, gözüm aydınlanıyor." diyerek derin muhabbetini ifade ederdi. Ebû Hüreyre (r.a) Peygamberimize (s.a.s) o derece bağlıydı ki O'nu (s.a.s) mutlu edecek şeylerle kendisine yakınlaşıp, sevinç ve hüznüne eşlik ederdi. Peygamberimiz (s.a.s) hakkında herhangi olumsuz bir söz duyması onu üzerdi. Ebû Hüreyre'nin (r.a) annesi henüz İslam'la şereflenmemişti, müşrikkti. Annesini İslam'a davet ederken Rasûlullah (s.a.s) hakkında olumsuz şeyler söyleyince ağlayarak Hz. Peygamber'in (s.a.s) huzuruna gitti ve durumu izah etti. Annesinin hidayet bulması için Allah Rasûlü'nden

(s.a.s) dua istedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s) şöyle dua etti: "Allah'ım! Ebû Hüreyre'nin annesine hidayet eyle." Peygamberimizin (s.a.s) dua etmesi üzere Ebû Hüreyre (r.a) sevinçle huzurdan ayrılarak eve gitti. O esnada annesi gusül abdesti almış ve kapıyı oğluna açtığında şehadet getirerek Müslüman oldu. Ne güzel bir karşılama, ne güzel Allah Rasûlü'nün (s.a.s) duasına mazhar olma... Bir başka rivayete göre ise Ebû Hüreyre (r.a) Hz. Peygamberden (s.a.s) şöyle dua talebinde bulundu: "Ey

Ebû Hüreyre (r.a) çok hadis rivayet etmesiyle tanınan sahâbî efendimizdir. Câhiliye zamanındaki asıl ismi bazı kaynaklarda Abdüşems, Abdüamr gibi farklı şekillerde kaydedilmektedir. Peygamberimiz (s.a.s) onun adını Abdullah veya Abdurrahman olarak değiştirmiştir.

Allah'ın Rasûlü, beni ve annemi mü'min kullarına ve onları da bize sevdirmesi için dua et." Bunun üzerine Allah Rasûlü (s.a.s) şöyle dua buyurdu: **"Allah'ım! Bu kulcağızını – yani Ebû Hüreyre'yi- ve annesini mü'min kullarına, onlara da mü'min kullarını sevdirdir."** (Müslim Nevevi Şerhi: 16/52) İbn Kesîr'e göre bu hadis, Peygamberimizin (s.a.s) nübüvvetinin delaletlerindendir ve bu sebeple Ebû Hüreyre (r.a) bütün insanlara sevdirilmiştir. Cenâb-ı Allah (c.c) Ebû Hüreyre'yi (r.a) yapmış olduğu rivâyetler, Hz. Peygamber'in (s.a.s) mübarek sözlerini insanlara ulaştırması sebebiyle onun şöhretini her tarafa yaymıştır. (İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye 8/108)

Ebû Hüreyre (r.a) Peygamberimizin (s.a.s) sohbetinde bulunmuş, tam bir bağlılık göstererek O'ndan (s.a.s) ilim elde etme uğruna her şeyden uzaklaşmıştır. Rasûlullah (s.a.s) nereye gitse, o da O'nunla (s.a.s) beraber gitmiştir. Nerede olursa olsun O'ndan (s.a.s) ayrılmamıştır. Bunu da karın tokluğuna Rasûlullah'ın (s.a.s) sohbetinde bulunmak için yapmıştır. Hz. Peygamber'in (s.a.s) huzurunda üç yıl bulunmuştur ve tam 5374 hadis rivayet etmiştir. Ebû Hüreyre'yi (r.a) en çok hadis bilen ve hadisleri en iyi ezberleyen sahâbî konumuna getiren sebeplerin başında, onun Allah Rasûlü (s.a.s) ile ilgili her şeyi öğrenme, hadisleri ezberleme konusundaki arzusu ve O'ndan (s.a.s) ayrılmaması gelmektedir. Muhacirler çarşıda ticaretle, ensar da mallarıyla meşgulken Ebû Hüreyre (r.a) Suffe ehlinde olup Rasûlullah'ın (s.a.s) yanından hiç ayrılmamıştır. Bir defasında Hz. Peygamber'in (s.a.s), konuşmasını tamamlayana kadar ridasını (Üzere giyilen hafif uzun bir kıyafet) yere yayıp sonra da toplayan kişinin, kendisinden duyduğu sözleri ezberleyeceğini buyurunca Ebû Hüreyre (r.a) bu fırsatı değerlendirmiştir. Bir defasında da duyduklarını ezberleyemediğinden

Allah'ın Rasûlü, beni ve annemi mü'min kullarına ve onları da bize sevdirmesi için dua et." Bunun üzerine Allah Rasûlü (s.a.s) şöyle dua buyurdu: "Allah'ım! Bu kulcağızını – yani Ebû Hüreyre'yi- ve annesini mü'min kullarına, onlara da mü'min kullarını sevdirdir." (Müslim Nevevi Şerhi: 16/52)

dolayı halini Rasûlullah'a (s.a.s) arz edince, ona (r.a) ridasını yere yaymasını söylemiş ve içine iki avucuyla bir şey atar gibi yaptıktan sonra toplattırmış (Buhârî, İlim, 42). Ebû Hüreyre (r.a), Cenâb-ı Allah'ın (c.c) izniyle, Hz. Peygamber'in (s.a.s) talimatı ve mucizesi bereketiyle kuvvetli bir hafızaya sahip olmuştur. İbn Ömer (r.a) Ebû Hüreyre'ye (r.a) hitaben "Rasûlullah'ın (s.a.s) sohbetine en fazla devam edenimiz, O'nun (s.a.s) hadislerini en iyi ezberleyenimiz sensin." demiştir (Tirmizî, Menâşib, 46). Aşere-i mübeşşereden (Aşere-i mübeşşere: Hz. Peygamber (s.a.s) tarafından cennete girecekleri daha hayatta iken kendilerine müjdelenen on sahâbî Ebû Bekir (r.a.), Ömer (r.a.), Osman (r.a.), Ali (r.a.), Talha b. Ubeydullah (r.a.), Zübeyr b. Avvâm (r.a.), Abdurrahman b. Avf (r.a.), Sa'd b. Ebû Vakkâs (r.a.), Ebû Ubeyde b. Cerrâh (r.a.) ve Saîd b. Zeyd (r.a.)) Talha b. Ubeydullah (r.a.) Ebû Hüreyre'yi (r.a.) takdir etmiş ve kendileri işle meşgul oldukları için Rasûlullah'ın (s.a.s) yanına ancak sabah ve akşam gelebildiklerini fakat Ebû Hüreyre'nin (r.a) her zaman Hz. Peygamber'le (s.a.s) beraber olduğunu, onların duymadıklarını Ebû Hüreyre'nin (r.a) Allah Rasûlü'nden (s.a.s) işittiği hususunda hiçbir şüpheye düşmediklerini ifade etmiştir (Tirmizî, Menâşib, 46).

Mescid-i Nebevî'de bir gün Ebû Hüreyre (r.a), Zeyd b. Sâbit (r.a) ve bir başka sahâbî dua ve zikirle iştigal iken Allah Rasûlü (s.a.s) yanlarına gelir oturur.

Ebû Hüreyre'nin (r.a) Hz. Peygamber'den (s.a.s) ilim isteğine "âmin" demesi üzerine Zeyd (r.a) ve diğer arkadaşları da aynı temennide bulundular. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.s), Ebû Hüreyre'yi (r.a) kastederek: "Devslî delikanlı sizden önce davrandı." buyurmuştur (Nesâî, es-Sünenü'l-kübrâ, III, 440). Ebû Hüreyre'nin (r.a) kuvvetli hafızaya sahip olduğunu denemek için Medine valisi Mervân b. Hakem, Ebû Hüreyre'yi (r.a) huzuruna çağırmıştır. Hadis-i şerifi perde arkasında saklanan kâtibine yazdırmış ve bir yıl sonra bu ha-

disleri aynen okuduğunu tespit etmiştir. Hadis hâfızı olan Zehebî ise Ebû Hüreyre'nin (r.a) herhangi bir hadiste yanlışmadığı kanısına varmıştır.

Ebû Hüreyre (r.a) özellikle Şiîler tarafından çok tenkide uğramıştır. Şiî kelâmcısı Ebû Ca'fer el-İskâfî güya Ebû Hüreyre'nin (r.a) Hz. Ali'ye (r.a) lânet ettiğini ve güya Rasûlullah'a (s.a.s) karşı en fazla yalan söyleyen kişinin Ebû Hüreyre (r.a) olduğunu iddia etmiştir. Âyetullah Humeynî de Ebû Hüreyre'nin (r.a) Muâviye'nin (r.a) teşkilâtına girdiğini, onların yararına hadisler uydurarak İslâm'a büyük zarar verdiğini ileri sürmüştür. Hâlbuki kendileri Ümmet-i Muhammed'in başına gelen en büyük fitnecilerdir, iftiracılarıdır. Ebû Hüreyre (r.a) gibi Rasûlullah (s.a.s) aşkıyla yanan, O'nun (s.a.s) izinden giden, O'nun (s.a.s) mübarek sözlerini zapt etmek için bu kadar çabalayan kim var? Ehl-i bidat olan Şiîlerin iftiralarına maruz kaldıysa Ebû Hüreyre (r.a) gibi sağlam ve itikatlı sahâbi, bu Ebû Hüreyre'nin (r.a) doğru yolda olduğunu gösterir. Hadis konusunda bu kadar hassasiyet gösteren ve bu kadar hadis ezberleyen Ebû Hüreyre'nin (r.a) Hz. Peygamber'in (s.a.s): **"Kim benim adıma yalan uydurursa, cehennemdeki yerine hazırlansın."** (Buhârî, Müslim, Tirmizî, Ebû Dâvûd, Nesâî, İbn Mâce)

mütevâtir hadisinden habersiz olabilir mi? Ve acaba Ebû Hüreyre (r.a) ebedî hayatını, ahiretini tehlikeye atmayı göze alır mı?

Hevasından konuşmayan o Peygamber'in (s.a.s) sözleri, davranışları, susuşları, tasdikleri bizim için çok kıymetlidir. O'nu (s.a.s) tanımak bir ayrıcalıktır... O'nu (s.a.s) sevmek Cenâb-ı Allah'ı (c.c) sevmektir... O'nun (s.a.s) izinden gitmek ebedi kurtuluşumuza sebeptir... Hz. Peygamber'in (s.a.s) ashâbıyla ilgili uyarılarından sonra kim bu ender örnek şahsiyetleri hafife alır? Kim bu değerli ashâbı küçümsemeye, sövmeye, iftira atmaya cüret eder? Hz. Peygamber'in (s.a.s) hadislerini, sünnet-i seniyyesini bize ulaştırmada önemli rol üstlenen sahâbilerden ve özellikle Ebû Hüreyre'den (r.a) Allah Teâlâ (c.c) ebediyen razı olsun. Onlar (r.a) Peygamberimizin (s.a.s) manevi ikliminde yetişmişlerdir. Onlar canlarını, mallarını İslâm uğruna feda etmişlerdir. Onlar Ümmet-i Muhammed'e örnek teşkil etmişlerdir. Onlar sonraki nesillere, bizlere çok değerli miraslar bırakmışlardır. Cenâb-ı Allah (c.c.) bizleri onların şefaathlerine nail eylesin... Âmin...

Ve's-selâm.

Kaynaklar:

KANDEMİR, M. Yaşar. «EBÜ HÜREYRE.» TDV İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-hureyre> (Erişim Tarihi: 13.12.2025). SÜLEYMAN, Haris b. Rasûlullah'ın Arkadaşı Ebû Hüreyre Tarih Hedefli Yeni Bir Araştırma. İstanbul: Ümmülkura Yayınevi, 2012.

Üsve-i Hasene ve Günümüz Gençliği Kuran-ı Kerim'in Örnek Modeli

Burhan Dilek

İnsanoğlunun varoluşundan bu yana, yol gösterici bir örneğe duyulan ihtiyaç evrenseldir. Özellikle kimlik inşası ve değer sistemi oluşumu dönemindeki gençlik için bu rehberlik elzemdır. İslam düşüncesinde bu rehberliğin zirvesi, Kur'an-ı Kerim tarafından açıkça ilan edilen "Üsve-i Hasene" (en güzel örnek) kavramıdır. Bu kavram, Allah Resülü Hz. Muhammed'in (s.a.s) hayatını, sözlerini ve eylemlerini sadece taklit edilecek bir tarihsel figür olarak değil, aynı zamanda çağlar üstü bir ahlak ve davranış modeli olarak sunar. Günümüz gençliği, küreselleşmenin getirdiği sınırsız bilgi akışı, dijital kültürün dayattığı hızlı tüketim ve sanal kimliklerin çokluğu karşısında özgün ve sağlam bir duruş sergilemekte zorlanmaktadır. Bu makale, Üsve-i Hasene kavramının Kur'an-ı Kerim'deki bakışını in-

İnsanoğlunun varoluşundan bu yana, yol gösterici bir örneğe duyulan ihtiyaç evrenseldir. Özellikle kimlik inşası ve değer sistemi oluşumu dönemindeki gençlik için bu rehberlik elzemdır. İslam düşüncesinde bu rehberliğin zirvesi, Kur'an-ı Kerim tarafından açıkça ilan edilen "Üsve-i Hasene" (en güzel örnek) kavramıdır.

celeyerek, modern çağın bu karmaşık ortamında gençlere sunabileceği ahlak ve pratik çözümleri değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Üsve-i Hasene terimi, Kur'an'da iki farklı bağlamda geçer. İlki ve en bilineni, Resulullah'ın (s.a.s) şahsında tecelli eden evrensel modeldir: **"Andolsun ki, Resûlullah'ta sizin için; Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimse-ler için güzel bir örnek vardır (Üsve-i Hasene)."**(1) Bu ayet, Peygamber'in (s.a.s) yaşantısını, özellikle de zorlu savaş ve cihad ortamında gösterdiği sebat, teslimiyet ve liderlik ahlakını, inananlar için takip edilmesi gereken ideal bir standart olarak belirler.

İkinci olarak, Kur'an'da Hz. İbrahim (a.s) ve onunla birlik-

te olanların, putperest kavimlerine karşı gösterdikleri kesin tevhit duruşu da bir üsve (örnek) olarak anılır: **“İbrahim’de ve onunla beraber bulunanlarda sizin için güzel bir örnek (Üsve-i Hasene) vardır.”**(2) Bu kullanım, Üsve-i Hasene’nin sadece bir kişiye mahsus olmadığını, aynı zamanda hakikate bağlılık ve doğru inanç uğruna gösterilen kararlı duruşun da bir model olduğunu gösterir. İbrahim’i bir duruş; tek başına da olsan inandığın gibi yaşayabilmek, zalime kafa tutabilmek, hakikatten rücu etmemek, tek başına ümmet olmak, yığın olmamak, sürü olmamak sıradan, popüler kültürün metası olmamaktır.

Günümüz gençliği bağlamında, bu model hayati bir öneme sahiptir. Modern birey, genellikle kendi kişisel mutluluğunu ve tatminini merkeze koyan, değer sistemleri sürekli değişen bir dünyada yaşar. Hâlbuki Üsve-i Hasene, gençlere bireysel çıkarların ötesinde, Allah rızasını ve âhiret hedefini merkeze alan aşkın bir amaç sunar. Peygamberimizin hayatındaki; zorluklara karşı sabır ve sebat (direnc), sözde ve eylemde dürüstlük (sıdk) ve toplumsal ilişkilerde merhamet ve adalet değerleri, gençlerin karakter gelişimini sağlam temellere oturtur.

Günümüz gençliği, sosyal medya ve popüler kültürün sunduğu yüzlerce “rol model” ile çevrilidir. Bu modeller genellikle şöhret, zenginlik ve dış görünüş gibi geçici ve yüzeysel değerler üzerine kuruludur. Bu “model enflasyonu” gençlerin sahici bir kimlik ve ahlaki pusula oluşturmalarını zorlaştırmakta, sürekli bir yetersizlik hissi yaratmaktadır.

Üsve-i Hasene ise bu yüzeyselliğin karşısında derinlikli bir alternatif sunar: Özde ve sözde birlik. Peygamberimizin (s.a.s), **“Müslüman, dilinden ve elinden**

diğer Müslümanların emin olduğu kimsedir.”(3) hadisi, gençlerin dijital platformlarda kolayca kaybolabilen emanet (güvenilirlik) ve hakikat (doğruluk) değerlerine vurgu yapar. Gençlerin sanal dünyadaki etkileşimlerinde bile, Üsve-i Hasene’nin gereği olan şeffaflık, saygı ve sorumluluk ilkelerini benimsemesi, onlara ahlaki bir üstünlük ve iç huzuru sağlayacaktır.

Ayrıca, Üsve-i Hasene’nin toplumsal adalete verdiği önem, gençlerin toplumsal sorunlara kayıtsız kalmamasını sağlar. Peygamberimizin, **“Kendi nefsi için istediğini kardeşi için istemeyen (olgun) mümin olamaz.”**(4) ilkesi, bencilliğin ve bireyciliğin yükseldiği çağımızda, gençlerin empati ve dayanışma duygularını güçlendirir. Bu, sadece bireysel bir ahlak değil, aynı zamanda aktif bir toplumsal sorumluluk çağırısıdır.

Üsve-i Hasene’yi gençliğin hayatına taşımak, yalnızca teorik bir bilgi meselesi değil, aynı zamanda pratik bir misyonu ifade eder. Gençler, Kur’an’ın tanımladığı bu güzel örneği kendi kişisel gelişimlerinde ve çevreleriyle olan etkileşimlerinde somutlaştırmalıdır.

Duygusal Zeka ve Merhamet: Peygamberimizin, gençlere karşı gösterdiği yumuşaklık ve merhamet, günümüz gençlerinin duygusal şiddet ve hoş-

görüsüzlükle mücadele etmesine yardımcı olur.

Eğitim ve İlim Sevgisi: **“İlim öğrenmek her Müslüman erkek ve kadına farzdır”**(5) hadisinin rehberliğinde, gençler ilmi, bir kariyer aracı olmaktan öte, Allah’ı (c.c) tanıma ve topluma faydalı olma aracı olarak görmelidir.

Çevreye Duyarlılık: Peygamberimizin doğaya ve hayvanlara karşı hassasiyeti, modern çevresel kriz-

ler karşısında gençlere sorumluluk bilinci aşılar. Bu, Kur'an'ın halife (yeryüzünün yöneticisi/emanetçisi) olma misyonunun(6) modern bir yansımasıdır.

Üsve-i Hasene, günümüz gençliği için sadece bir tarih okuması değil, sürekli değişen normlar denizinde sabit bir ahlakî limandır. Kur'an-ı Kerim'in bu modeli sunması, gençlerin zihinlerini ve kalplerini; geçici trendlerden ve yüzeysel modellerden uzaklaştırarak, Allah'a yönelen, kendisiyle ve çevresiyle barışık, adil ve merhametli bir kimliğe davet etmesidir. Gençler, Üsve-i Hasene'yi rehber edinerek, hem kendi hayatlarında başarı ve huzur bulabilir hem de içerisinde yaşadıkları toplumu dönüştüren, ge-

leceğe umutla bakmamızı sağlayan rol modelleri haline gelebilirler. Bu, çağlar üstü bir davettir; ahlakî liderliğin ve sorumluluk bilincinin dünden bugüne uzanan ilahi çağrısıdır. Batı, gençlerin önüne sahte ve sanal kahramanlar koydu. Bizim yapmamız gereken, kendi gerçek ve güzel rol modellerimizi onlarla tanıştırmak. Sanırım samimiyette ve sadelikte eksiklerimiz var. İnandığını yaşayan, sözü özü bir olan o iyi örnekleri, gençlere sadece kitaplardan anlatmak yetmiyor. Onları, gençlerin "işte budur" diyeceği, yanında oturup huzur bulacağı, hayatıyla örnek olan hal ehli insanlarımızla birebir buluşturmalı ve onları daha fazla görünür yapmalıyız.

Kaynakça:

- (1) Ahzâb Sûresi, 33:21. "Andolsun ki, Resûlullah'ta sizin için; Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır (Üsve-i Hasene)."
- (2) Mümtahine Sûresi, 60:6. "Andolsun ki, sizin için, onlarda (İbrahim ve beraberindekilerde) güzel bir örnek (üsve-i hasene) vardır..."
- (3) Buhârî, İmân, 4; Müslim, İmân, 65-64.
- (4) Buhârî, İmân, 7; Müslim, İmân, 71.
- (5) İbn Mâce, Mukaddime, 17; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, 188/10. Hadisin sıhhati tartışmalı olmakla birlikte, ilmin önemini vurgulayan temel İslami bir düstur olarak kabul edilmiştir.
- (6) Bakara Sûresi, 2:30. "Hani Rabbin meleklerle, 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım' demişti..."

Selâmlaşma Sünneti

Nurdan Adak

Peygamber Efendimizin (s.a.s) sünnetlerinden biri de selâmlaşmadır. Peygamberimizin bu sünneti bizler için güzel bir hediyedir. Peki, selâm ne demektir? Selâm, kelime olarak emniyet, huzur, selâmet, sağlık, barış, rahatlık, kurtuluş gibi manalara gelir.

“Es-selâmu aleyküm” cümlesi Müslümanların birbirlerine yapmış olduğu küllî bir duadır ve hiçbir selâm cümlesi bu duanın yerini alamaz. Cennet ehlinin de karşılaştıklarında birbirlerine söyledikleri ilk söz “es-selâmu aleyküm” cümlesidir. Bu sebeple bizler, karşılaştığımız Müslüman kardeşlerimize ilk olarak cennet selâmı verir, konuşmaya Allah’ın (c.c) isimlerinden biri olan Selâm ile başlarız. Selâmın bu manasından dolayıdır ki büyüklerden birine rastlayan bir adam:

- Nasılsınız, iyi misiniz? Diye hitap edince maneviyat büyüğü zat bundan üzüldü ve şöyle karşılık verdi.

- Kardeşim bana ilk cümle bu olmasa da Allah’ın (c.c) ismiyle başlayan es-selâmu aleyküm olsaydı, sen on sevap kazanırdın, ben de sana cevap vermekle on sevap alırdım. Böylece yirmi sevaplı bu yere Allah’ın rahmeti nazil olur, ikimizde istifade ederdik, dedi.

Selâmlaşma ile ilgili olarak Allah-u Teâlâ Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyuruyor:

“Bir selâm ile selâmlandığınız zaman ondan daha güzeliyle veya aynıyla selâmı alın. Şüphesiz ki, Allah her şeyi hakkıyla hesaplayandır.”(Nisa Suresi 4/86) Bu nedenle selâmın hükmü ile ilgili Allah Rasûlü şöyle buyurur; **“Selâm vermek sünnet, selâmı almak farzdır.”**(Ebû Dâvûd, Edeb, 4; Tirmizî, İstîzân, 2)

Selâmın bizler için birçok faydası vardır. Allah Rasûlü (s.a.s) selâmlaşmanın faydasına şu hadis ile işaret buyurmuştur:

“...Aranızda sevginizi çoğaltacak bir amel haber vereyim mi? Ashab:

- Ver, Ya Rasûlullah!

- Öyle ise aranızda selâmı yayınız.”(Buhari, Edebü'l-Müfred, 1040)

Demek oluyor ki selâm insanlar arasındaki sevginin oluşmasını sağlayan bir fiildir. Aynı zamanda selâmlaşma, ilk defa tanıştığımız kişilerle daha kolay iletişim kurmamızı da sağlar.

İmran b. Husayn (r.a) bize selâm ile ilgili şu olayı nakleder:

Bir adam, Nebi'ye (s.a.s) geldi ve:

-Es-selâmu aleyküm, dedi. Nebi (s.a.s) onun selâmına aynı şekilde karşılık verdi ve selâm veren şahıs oturdu. Bunun üzerine Nebi (s.a.s) şöyle buyurdu: **“On hasenat.”**

Sonra bir başkası geldi ve:

- Es-selâmu aleyküm ve rahmetullahi, diyerek selâm verdi. Nebi (s.a.s) bu selâmı da aldı ve o adam da yerine oturdu. Nebi (s.a.s) bu adam için de şöyle buyurdu: **“Yirmi hasenat.”**

Sonra bir başkası daha geldi ve:

-Es-selâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatuhu, diye selâm verdi. Nebi (s.a.s) onun selâmını da aldı ve o adam da yerine oturdu. Nebi (s.a.s) bu adam için de şöyle buyurdu:

“Otuz hasenat.”(Tirmizi, Edep, 2689; Ebû Davûd, Edep, 143)

Bu hadis-i şeriften anlıyoruz ki selâmın bir diğer faydası da değişik derecelerde sevap kazanmamıza vesile olur. Selâmın başka bir faydasını da Efendimizin (s.a.s), Enes'e (r.a): **“Evladım ailenin yanına girdiğin zaman selâm ver bu senin ve ev halkın için bereket olur”**(Tirmizi, İstizân, 10) şeklindeki tavsiyesinden

Selâmda sünnet olan küçüklerin büyüklere, az olanların çok olanlara yürüyen kişinin oturana, binekte olanın yürüyene selâm vermesidir. Hadis selâm vermeye başlama hakkında bir sıralamayı ifade eder. İlk olarak küçük kimse büyük olan kimseye ihtiramdan dolayı selâm verir. İkinci olarak yürüyenin oturana selâm vermesi güzel olanıdır. Çünkü ona doğru gelen hükmündedir. Üçüncü olarak çok sayıda olan topluluk, az sayıda olan topluluğa karşı hak sahibidir. Dördüncü olarak ise binekte olanın binme gibi faziletli bir özelliği vardır. Allah'ın ona bahşetmiş olduğu bu nimetini eda etmek için selâm vermeye o başlar.

Selâmda sünnet olan küçüklerin büyüklere, az olanların çok olanlara yürüyen kişinin oturana, binekte olanın yürüyene selâm vermesidir. Hadis selâm vermeye başlama hakkında bir sıralamayı ifade eder. İlk olarak küçük kimse büyük olan kimseye ihtiramdan dolayı selâm verir. İkinci olarak yürüyenin oturana selâm vermesi güzel olanıdır. Çünkü ona doğru gelen hükmündedir. Üçüncü olarak çok sayıda olan topluluk, az sayıda olan topluluğa karşı hak sahibidir. Faziletli olan az olan topluluğun çok olana selâm vermesidir. Dördüncü olarak ise binekte olanın binme gibi faziletli bir özelliği vardır. Allah'ın ona bahşetmiş olduğu bu nimetini eda etmek için selâm vermeye o başlar.

Değerli kardeşlerim, ben de yazıma son verirken sizleri cennet selâmı ile selâmlıyorum. Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun.

Bir Pencereden Göğe Bırakılan Duâ

Perihan Savaş

Bazen gönülden gönüle uzanan reçetelerin en güzeli hiç ummadığımız bir anda, hiç beklemediğimiz bir sohbet halkasında doğar. Bundan beş altı yıl önce, İh-Vak camimizde hanımlar arası toplanmış 'dua' üzerine sohbet ediyorduk. Ebû Ümâme'den (r.a) rivayet edilen bir Hadis-i şerifi konu almıştık:

"Yâ Resûlallah, hangi dua daha çok kabule şayandır?" diye soruldu. Sevgili Peygamber Efendimiz, (s.a.s) **"Gece yarısından sonra ve farz namazların arkasından yapılan dualar."** diye buyurdu. (T3499 Tirmizî, Deavât, 79)

Sohbetimiz muazzam bir hal aldı... Öyle derin, öyle lezzetliydi ne çaya doyabildik o gece, ne de ihvanlar arası birbirimize. O sırada büyüklerimizden biri yılların tecrübesiyle yoğrulmuş samimi ve huzur veren bir sesle kendi sabah âdetini dile getirdi. Her kelimesi kalplere dokunuyordu...

Her sabah namazını eda ettikten sonra oturma

odasının penceresini açar, İhlas, Fatiha, Nas ve Felak sûrelerini okur ardından "Ya Şafi, Ya Şafi, Ya Şafi" esmasını zikrederek göğe bırakmış. "Darda kalana, hasta olana, ümmeti Muhammed'den her bir cana şifa olsun" der sonra penceresini kapatıp güne böylece başlamış.

"Yâ Resûlallah, hangi dua daha çok kabule şayandır?" diye soruldu. Sevgili Peygamber Efendimiz, (s.a.s) **"Gece yarısından sonra ve farz namazların arkasından yapılan dualar."** diye buyurdu. (T3499 Tirmizî, Deavât, 79)

Pek kıymetli büyüğümün gönlüme emanet ettiği bu sözlerle aralamıştım o gece gönül perdem... Onu hayranlıkla dinledim. Gönlüme öyle tesir etmişti ki söyledikleri, ertesi sabah güne başlar başlamaz sabah namazımı eda ettikten sonra büyük bir heyecanla penceremi açıp aldığım "reçeteyi" uygulamıştım. Evet, ben buna reçete diyorum. Zira her zaman doktorların elinden alınan reçeteler değil, manevi reçeteler de vardır. O ilk gün aldığım eşsiz lezzetin tarifini kelimelerle anlatmam mümkün değil... Bir zaman ara vermeden bu manevi reçeteyi hayatıma tatbik ettim.

Sonra her gün olmasa da arada bir devam etmeye özen gösterdim. Ne var ki dünya telaşı ve yoğunluk

arasında bir süre sonra aldığım bu kıymetli reçeteyi unutuverdim.

Aradan epey bir zaman geçti... Evladım tatillerde özellikle cuma günleri cumalara katılmayı, arkadaşlarıyla oynamayı, biraz sohbet dinlemeyi, teyzelerle, amcalarla vakit geçirmeyi daha doğrusu dergahımızın taşını toprağını her alanını pek sever. Çocukluk anılarım, hatıralarım, yüzleri mih gibi hatırımda kalan nur yüzlü amcalar, teyzeler başımızı okşardı, severlerdi bizi. Ne edersek edelim kızmazlardı. Bir camii ortamı nasıl sevilir en güzel şekilde öğrettiler bize... Allah ebediyen razı olsun her birinden. Şimdi ise evlatlarımız aynı duygu içerisinde... Her biri mutlu, sevinçle gidiyor camii-mize.

Yine bir tatilde cuma günü evladımı camii 'den aldım evimize dönüyoruz. Neler yaptığını ve yaramazlık edip etmediğini sordum. "Çok çaba sarfettim yaramazlık etmemek için" dedi. Gülümsedim... "Hem ben çocuğum olabilir arada yaramazlık etsem de teyzeler, amcalar hoş karşıyor başımı okşuyor beni çok seviyorlar... Teyzenin biri iki cumadır bana sıkıca sarılıyor.

Önce 'sarılabilir miyim?' diye soruyor. Ne kadar ince düşünceli ve bir o kadar da nazik bir davranış değil mi anne? O teyzeye hediye almak istiyorum" dedi.

Hangi teyzeden bahsediyor acaba diye merak etmedi değilim. Gerçi teyzelerinin her birini çok seviyor, her biri kıymetli. Ancak içlerinde birine muhabbeti daha derin belli ki bunu da dillendiriyor. Yine bir okulların tatil olmasıyla cumaya katıldı.

"İşte bu teyze anne" diye uzaktan göstererek unuttuğum bir güzelliği hatırlattı...

Evladıma, "Ah evladım... Bu teyze bana seneler önce bir reçete vermişti. Ben biraz ihmal ettim. Ama

bak şimdi senin sayende tekrar hatırladım" diye gülümsedim. Masumiyetle sordu: "Peki ne yazıyordu reçetende? En son nereye koymuştun anne? İstersen beraber arayabiliriz?" dedi. "O teyzen her sabah namazını eda ettikten sonra oturma odasının penceresini açar bu sûreleri okur, dualarını bütün Müslümanların hanelerine gönderirmiş. İşte bana verdiği reçetede bunlar yazıyordu." Heyecanla, "Bu sûrelerin hepsini biliyorum, beraber yapalım mı?" dedi.

İşte o an, yıllar önce kalbime emanet edilen reçete, bu kez kendi evladımın gönlüne taşındı. O gün beraber penceremizi açtık, sûrelerimizi okuduk ve dualarımızı gökyüzüne uğurladık.

Dualar görünmez bir anahtar gibidir kapalı kapıları açar, sıkışmış gönüllere ferahlık verir ve umudu yeniden filizlendirir. Bazen bir pencereden göğe bırakılmış bir nefes gibi yolculuğa çıkar... Kim bilir hangi gönle dokunur, hangi kapıyı aralar...

Aslında teyzemizin bize emanet ettiği reçete... Temiz bir niyet, samimi bir dil, ve dua etmek için bir vesile...

Dualar görünmez bir anahtar gibidir kapalı kapıları açar, sıkışmış gönüllere ferahlık verir ve umudu yeniden filizlendirir. Bazen bir pencereden göğe bırakılmış bir nefes gibi yolculuğa çıkar... Kim bilir hangi gönle dokunur, hangi kapıyı aralar... Farkında olmasak da bir pencerenin hafifçe aralanması, bir sûrenin okunması, bir nefesin gökyüzüne bırakılması, gönüller arasında görünmez ama sağlam bir köprü kurar. Bir annenin hatırladığı, bir çocuğun

merakla sahip çıktığı dua, işte o köprünün en sağlam tuğlasıdır.

Sözlerin Kurân-ı Kerim'den sonra en yücesiyle... Resûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

"Bir Müslümanın, yanında bulunmayan din kardeşine yapacağı dua kabul olunur. Bir kimse din kardeşine hayır dua ettikçe, yanında bulunan görevli bir melek ona, 'duan kabul olsun, aynı şeyler sana da verilsin' diye dua eder." (Müslim, Zikir 87, 88; İbn

HELALDEN HELÂKA

Vuslat Atalay

“Ey insanlar, şüphe yok ki biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık...” diye buyurur Cenâb-ı Mevlâ ayet-i kerimede. Derin hikmetleri Allahü a’lem olmakla birlikte temel de kendisine kulluk ve ibadet etmek içindir bu yaratılışın sebebi. Hz. Âdem (as) ve Hz. Havva’dan insanoğlu çoğalmış ve yayılmıştır. Nitekim bu husus yine aynı ayet-i kerime de şöyle ifade buyrulur: **“...Ve sizi, aşiretler ve kabileler haline getirdik tanışın diye.”**(Hucurat; 49/13)

İnsanoğlunun yaratılış fitratı kadın ve erkek olarak yaratılmak ve birbirine çift olmaktır. **“Ve sizi, çift çift yarattık...”**(Nebe; 78/8) Diye buyrulduğu üzere de farklı cinsiyetlerin birbirine eş olmasının hayat akışında olması gereken bir durum olduğu sonucuna varıyoruz. İnsanlığın yaratıldığı ilk andan şu yaşadığımız güne kadar hangi dinde, hangi inanışta ya da hangi toplumda olursa olsun hayat bu şekilde süregelmiştir.

Birbirine eş olmak iki harften oluşan bir kelime gibi görünse de ailenin dolaylı olarak da toplumların

yapı taşını oluşturmaktadır. İslamiyet ile birlikte bu yapı taşı çok sağlam temellere oturmuştur.

Ancak insanoğlunun dünya üzerindeki yaşayışları her zaman Allah’ın (c.c) buyrukları üzerine olmamış, zaman zaman insanlar raydan çıkarak helak olma yollarını açmışlardır. Bozulan kavimlere gelmiş olan Peygamberlere de isyan etmişler ve bu kavimlerin sonu yok olmaktan başka bir şey olmamıştır. Bu kavimlerden Lut kavmi insanın yaratılış fitratına başkaldırmış, men edilmiş olmasına rağmen aynı cinsten olan insanların evlilikleri meşru hale gelmişti. Kendilerine gönderilen Lut Peygamberin (a.s) **“Ey kavmim! İşte kızlarımı; onlarla evlenip meşru ve doğal yollarla arzularınızı tatmin etmeniz, sizin için erkeklere yönelmekten çok daha temizdir. Öyleyse, Allah’tan korkun da misafirlerime tacizde bulunarak beni rezil etmeyin! İçinizde aklı başında bir adam yok mu sizin?”**(Hud; 11/78) şeklindeki şiddetli uyarılarına kulak tıkayarak Cenâb-ı Allah’ın gazabını üstlerine çekmişlerdir. Sonları şiddetli sarsıntılar sonrası yağın kızgın taşlar ile yok olmak olmuştur.

Gözümüzün nuru İslam hem erkeğe hem kadına hem de bunlardan müteşekkil eş ve aile olmaya önemli payeler vermiştir. Toplumun şekillenmesi ve gelişmesi için önem arz eden bu değerler ile günümüze kadar sağlam bir şekilde ulaşmıştır. Ancak son birkaç yıldır gençler üzerinden oynanan çirkin oyunlar ve aile bağlarına yönelik önceleri gizli artık açık-tan yapılan saldırılar ile bu sağlam temeller oyulmaya çalışılmaktadır. Son on yıllarda sosyal medyanın hayatımızda gasp ettiği alanın artmasıyla özellikle genç bireyler aslı astarı olmayan, batıl fikirlere hem çok kolay ulaşmakta hem de doğruymuşçasına beyinleri yıkanmaktadır. Bu sapkın fikirlerin başında da tıpkı Lut kavminde olduğu gibi aynı cinslerin birbirleri ile münasebetlerinin meşru ve hak sayılmasıdır. Toplumsal yozlaşma ve çürümenin hızla arttığı bu son dönemde bu helaka sürükleyecek olgu artık sokaklarda rahatça söylenmekte ve maalesef ki destekçi de bulunmaktadır. Ortaokul ve lise çağındaki çocuk ve gençlerin hedef seçildiği ve beyinlerinin

dijital platformlardaki dizilerle, Uzak Doğu menşeli şarkıcı gruplarla yıkandığı çok aşikârdır.

Başta da ifade ettiğim üzere insanlar kadın ve erkek olarak yaratılmış ve birbirine eş yapılmıştır Cenâb-ı Mevla tarafından. Aynı cinslerin münasebeti veyahutta dünyaya geldiği cinsiyetini beğenmeyip kendini değiştirmesi dine ve insanlığa açılmış bir savaştır. Allah (c.c) nurunu tamamlayacaktır. Öyleyse bu beyhude bir savaştır.

Geleceğimizin teminatı olan şimdinin çocuklarını yetiştirmek için öncelikle yapılması gereken Allah'ın (c.c) ipine sımsıkı sarılmaktır. Bozulmaya çalışılan aile mevhumuna sımsıkı sarılmaktır. Çocuklarımızı Kur'an ahlakıyla, Nebvî terbiye ile yetiştirmektir. Okudukları, dinledikleri, izledikleri her şeyi an be an takip etmek, yol göstermek, sevgi ile kucaklamaktır. Aksi halde helaka sürüklenecek nesiller bizim eserimiz olacaktır.

**Gözümüzün nuru İslam
hem erkeğe hem kadına
hem de bunlardan müteşekkil eş ve aile olmaya
önemli payeler vermiştir.
Toplumun şekillenmesi ve gelişmesi için önem
arz eden bu değerler ile
günümüze kadar sağlam
bir şekilde ulaşmıştır.**

Mizan Modern Hadis İnkârcılığı: Bir Fikir Ayrılığı Değil, Bir Akıl Yanılgısı

Ortada bir fikir ayrılığı değil, apaçık bir çılgınlık ve metodoloji felaketi bulunmaktadır. Bir insan “Sadece Kur’an yeter, sünnet gereksizdir” diyorsa bu, “Deney-siz bilim olur”, “Reçetesiz tedavi olur”, “Haritasız yol-culuk olur” demek gibidir. Bu, tartışılacak bir görüş değil; ciddiye alınıp düzeltilmesi gereken bir yanılgıdır. Ne yazık ki bu yanılgının toplumda karşılık bulması, meselenin sadece ilmî değil, aynı zamanda toplum-sal bir tehdit hâline geldiğini göstermektedir.

Bu noktada şu gerçeği açıkça ortaya koymak gerekir: Hadis ilminde, insanlık tarihinde benzeri olmayan bir bilgi doğrulama sistemi bulunmaktadır. Dünyada bu metodolojiyi kullanan ilk ilim insanları İslam muhaddisleridir. Bu sistem, “Kim söyledi, kim-den aldı, ne zaman aldı, ne kadar güvenilir, hafızası nasıl, hayatı boyunca hiç yalan söyledi mi?” gibi soruları tek tek incelemiştir.

Üstelik bugün tarih kitaplarında geçen pek çok olay bu kadar ayrıntılı bir kontrolden geçmemiştir. Bu sebeple hadis ilmi, sadece dinî değil, bilimsel anlamda da mükemmel bir sistemdir. Bu hakikati görmezden gelmek, yalnızca sünneti değil, bilginin kendisini reddetmek anlamına gelmektedir.

Buna rağmen bu yaklaşımı “fikir özgürlüğü” veya “yorum farkı” olarak sunmak yanılgıdır. Çünkü bu, şu tür iddialarla aynıdır: “Tıp ilmi güvenilirmez, herkes kendi teşhisini koysun”, “Tarihçiler yanılıyor olabilir, o hâlde tarihe güvenmeyelim”, “Mühendisler farklı hesaplar yapıyor, o hâlde bina yapmayalım.” Bu tür sözler nasıl ciddiye alınmıyorsa, sünnetsiz din anlayışı da aynı şekilde ciddiye alınmamalıdır.

Bu kişilerden bazıları, “Biz hadisi değil, Kur’an’a uymayan hadisi reddediyoruz” demektedir. Ancak bu-

rada gözden kaçırılan temel bir soru vardır: Kur'an'a uyup uymadığını kim belirleyecektir?

Bu işi yüzyıllardır yapan hadis âlimleri varken, bu yetkiyi ilmi olmayan kişilerin kendilerinde görmesi açık bir akıl tutulmasıdır. Bu, "Ben doktor değilim ama reçeteyi ben yazacağım" demekten farksızdır. Üstelik söz buraya gelmişken, resûl ve nebî kavramları üzerinden yapılan bir başka manipölasyona da değinmek gerekir. Yine bu gruptan bazıları, Peygamberimizin (s.a.s.) sadece -hâşâ- vahyi ileten bir "postacı" olduğunu, onun söz ve davranışlarının bağlayıcı olmadığını iddia etmektedir. Bu yaklaşım, peygamberliği içi boş bir unvana indirger, sünneti devre dışı bırakır ve kişiyi kendi hevasının rehberi yapar. Bu, ilmi bir yorum değil; kavramlarla yapılan açık bir yanıltmadır.

Bu anlayışın topluma verdiği zarar ise son derece ciddidir: Gençleri dinden soğutmakta, ibadetleri keyfi hâle getirmektedir, herkesin kendi dinini üretmesine yol açmakta ve ortak din anlayışını parçalamaktadır. Bu sebeple mesele artık yalnızca ilmi bir tartışma değil, top-

lumsal bir güvenlik meselesine dönüşmüştür.

Bu yanı sıra mücadele sadece eleştiriyle değil, çözümlerle yapılmalıdır. Hadis ilmi halk diliyle anlatılmalı; üniversitelerdeki ağır dil toplumun geneline indirgenmelidir. Gençlere sünnetin hayatla ilişkisi gösterilmeli; sünnetin sadece metin değil, yaşanmış bir hayat olduğu anlatılmalıdır. Medya alanı boş bırakılmamalı; sosyal medyada bu iddialara karşı güçlü, sade ve etkili içerikler üretilmelidir. İlmi otorite net şekilde ortaya konmalı; herkesin din adına konuşabileceği algısı düzeltilmelidir. Son olarak elbette eleştiri ile hakaret arasındaki fark korunmalıdır: Evet, gerektiğinde sert olunmalıdır; ancak her zaman adaletli kılınmalıdır.

Sonuç olarak, sünnetsiz din anlayışı bir mezhep, bir görüş veya bir yorum değildir. Bu, dinin kendisini işlevsiz hâle getiren bir zihniyet çöküşüdür. Hadis ilmini yok saymak, yalnızca geçmişi değil, geleceği de karartmaktadır. Bu nedenle mesele "tartışma" değil, ıslah ve bilinçlendirme meselesi olarak ele alınmalıdır.

Sonuç olarak, sünnetsiz din anlayışı bir mezhep, bir görüş veya bir yorum değildir. Bu, dinin kendisini işlevsiz hâle getiren bir zihniyet çöküşüdür. Hadis ilmini yok saymak, yalnızca geçmişi değil, geleceği de karartmaktadır. Bu nedenle mesele "tartışma" değil, ıslah ve bilinçlendirme meselesi olarak ele alınmalıdır.

Bir Âlimden Duâ İstemek

Tufan Atmaca

Nedir duâ? Hak Teâla'ya çağrıda bulunmaktır duâ. Peygamber (s.a.s) buyurduğu gibi; **“Duâ ibadetin özüdür”**(Sünen-i Tirmizi, 1292, II, 242). Rabbimizin Kuran'da bizlere verdiği değeri dile getiriyor duâ ile, kulluğu ve yakarmayı öğütlüyor; **“(Resûlüm!) De ki: (Kulluk ve) yalvarmanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?”**(Furkan, 77). Duâ kulun sıkıştığında, tek ümit kapısının Allah (c.c) olduğunu bildiği yalvarma zamanıdır. Her birimizin **“Ancak sana ibadet ederiz ve Senden yardım isteriz”**(Fatiha, 5) dediği şandır duâ.

Kimin duâsının kabul olacağını bilemediğimiz bu devirde duâ vesilesine sınıksız sarılmamız. Yarıdan, eşimizden, dosttan, çocuklardan, mazlumdaki, hacc-âlim, haccı mebrur olan hacılardan, engellilerden, delilerden, velilerden de isteyelim bize duâ etmelerini.

Sona aldığımız ve Allah'ın peygamberlerinden sonra insanlara ziyâ olan Allah'ın sevgili kullarını da ziyaret edip onların hayattayken duâlarını almak lazım. Sevgili Mürşidimiz Abdullah Demircioğlu Hocamız yakın zamandaki ev sohbetinde mürşidleri, velileri ziyaret hususta şöyle buyurdu; *Onları ziyaret ettiğiniz zaman selamınızı hafif tutunuz (yüksek sesle bağırarak selam vermemeli), buna örnek olarak Hucurat Suresinde (1-5) Allah Resulüne kaba ve yüksek sesle bağırmanın olayını ve Rabbi Zül-Celal-vel-Kemal Hz. lerinin onları uyarmasını hatırlattı. konuşmanızı kısa tutunuz, ve yanlarında az kalınız.*

Burada bir kardeşimizin şöyle bir sorusu oldu: Sizin de bizim için duânız var mı Efendim? Yani Allah'ın sevgili kullarının yanında çok kıymetli vaktimiz olduğunda o anı ve zamanı iyi değerlendirmemiz lazım.

Sohbet nazargâhı ilahidir, ilim meclisidir, çağılayan bir feyz ve bereket merkezidir. Verilen nasihati dinleyerek dağarcığımızı ganimetle doldurmamız. Bizim için Rahmet sağanağında faydalandığımız andır, dünya kelâmıyla, siyasi, ve başka uhrevî kıymeti az olan şeylerle o anı heder etmemek gerek. Hacı Mustafa Hayri Baba (k.s) Mürşidimiz Abdullah Efendi'ye buyurduğu gibi; *“Evladım bazıları taa uzaklardan buraya bu mürşid bize keramet gösterse, gece hep ibadet eder hiç uyumazdır, gibi düşünceler ile geliyorlar.”* buyurmuşlardır. Yani kendimizin de sonradan pişman olacağı düşüncelerden de irak olmalıyız O gönül güneşinin sohbet halkasına girdiğimizde. Madem ki büyüklerimiz: *“Alimin yanında dilini, Arifi Billahın yanında kalbini tut”* demişler, bizlerde her iki hususun birleştiği Zülcenâheyn olan bu Allah dostunun yanında her halukarda dilimizi ve kalbimizi tatalım. Bu saygı ve hürmeti en çok hak eden dü cihan sultanı aleyhissalatü vesselam efendimize ashabının o saygıyı göstermelerinden dolayı şu medhiyeye nail olmuşlardır; Hucurat Suresi 3. ayetinde şu şekilde gelir: **“Rasûlullah'ın huzurunda seslerini kısınlara gelince: Allah onların kalplerindeki ilâhî emirlere saygı ve bağlılık derecesini sınamış, onlar da bu sınamadan başarıyla çıkmışlardır. Onlar için bağışlanma ve pek büyük bir mükâfat vardır.”**

Hitâmı misk olması için burada bırakmak en münasiptir, sadece Allah'ın veli kulu olan Mürşidimizin de hayır duâsını alabilmemiz için hürmeti elden bırakmayalım. Rabbim kurbiyyetini ihsânı kâmil versin, ve âhiru dâvâhüm eni'lhamdülillâhi rabbil âlemîn.

Bâki ve Kevserî selamlar.